

SOUBOR PŘEDLOH PRO PRÁCI S DĚTMI V RÁMCI POMÁHAJÍCÍHO ROZHOVORU A JEJICH RODINAMI

Mgr. Jana Divoká • Mgr. Petra Flemrová

VÍTĚZÍM

VYDRŽÍM

JSEM
V AKCI

Grafické zpracování:
Jiří Divoký

Seznam kopírovatelných předloh:

- **Soubor karet pro edukačně-terapeutickou činnost s popisem možných problémových oblastí a postupy jejich řešení**
- **Kopírovatelné předlohy a vzory záznamových archů pro vedení pomáhajícího rozhovoru**
  - Aktivní naslouchání – přehled technik
  - Inspiromat otázek pro pomáhající rozhovor
  - Otázky k reflektování pomáhajícího rozhovoru
  - Přehled intervencí a formulář záznamu z intervence pro průvodce
- **Vzory sledovacích karet pro dítě a jeho rodinu – sledování pokroků, stanovování cílů a jejich plnění, udržování motivace dítěte a rodiny k řešení problematické situace**
  - Můj záznamníček vč. samostané stránky k vytištění
  - Příběh třídy (dotazník pro děti)
  - Teploměr – dotazník pro mapování prožívání vybraných oblastí života dětí vč. archů pro záznam výsledků a poznámek k dotazníku a dotazníku pro rodiče – Mapování, jak dítě prožívá vybrané oblasti života vč. Metodiky administrace dotazníkového šetření
  - Pomocná tabulka pro definování cíle pomocí koučovací techniky SMART a Kolo změny (s možností záznamu)
- **Kopírovatelné předlohy pro tvorbu podpůrného individuálního plánu dítěte a jeho rodiny**
  - Podpůrný individuální plán dítěte a jeho rodiny vč. příloh – formulace zakázky a cíle spolupráce a reflexe spolupráce s dítětem a jeho rodinou (dale také jen podpurný individuální plán) a Metodika pro vypracování Podpůrného individuálního plánu dítěte a jeho rodiny

1. DEPRESE – VELKÝ SMUTEK U DĚTÍ

PROJEVY U DÍTĚTE

Deprese u dětí může mít mnoho projevů, patří mezi ně zejména:

- Ztráta zájmu a radosti
- Pokles nálad nebo střídání nálad
- Změna barvy vlasů nebo zásadní sestřih
- Sebeпоškozování
- Vyčítání nezájmu ze strany dospělých nebo vrstevníků
- Opoziční vzdor, drzost
- Stav bez energie – únava, snadná unavitelnost, zvýšená potřeba spánku – poruchy spánku, nevykonnost, vyhýbání se volnočasovým aktivitám
- Psychosomatické potíže – nespecifické bolesti
- Zhoršení prospěchu
- Pocit nepřijetí kolektivem, neporozumění od učitelů
- Ztráta sebeúcty – podceňování se, komplexy ze vzhledu
- Pocit ztráty lásky blízkých – uzavřenost, selhání, zklamání
- Vztahováčnost, pocíty viny – je to všechno „kvůli mně“
- Bezohlednost a agresivita
- Pocit bezraděje – myšlenky na sebevraždu
- Poruchy chování – sexualizované chování, užívání návykových látek
- Přejídání nebo hladovění (poruchy příjmu potravy)
- Enuréza, enkopréza

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE I JEHO RODINY

- Náročná životní situace
- Užívání návykových látek (závislosti)
- Poruchy příjmu potravy
- Neurovývojové problémy
- Problémy s identitou
- Zneužívání, týrání
- Násilí v rodině
- Ztráta blízkého člověka
- Vážná nebo chronická nemoc dítěte nebo někoho z jeho blízkých, fyzický či psychický hendikep
- Problémy se sexuální orientací
- Šikana nebo nezapadání do kolektivu vrstevníků
- Sociální izolace (situace spojená s COVID-19)
- Posttraumatická stresová porucha (PTSD)
- Rané nebo komplexní vývojové trauma (CAN)
- ADHD – porucha pozornosti s hyperaktivitou (ADD – porucha pozornosti bez hyperaktivity)
- Specifické poruchy učení

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem.

2. DISOCIACE

PROJEVY U DÍTĚTE

Odpojenost – dítě je jakoby „vypnuté“, někdy k disociaci dochází jen v určitém prostředí, např. ve škole.

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE I JEHO RODINY

- Náročná životní situace
- Stres – ohrožení, očekávání selhání, neúspěchu atp.
- Poruchy psychosociálního vývoje
- Symptom jiného psychického onemocnění
- Užívání návykových látek nebo jiné závislosti
- Rané nebo komplexní vývojové trauma (CAN)
- Posttraumatická stresová porucha (PTSD)

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem.
- Mluvit s dítětem o tom, co se s ním ve chvíli, kdy je disociované, děje, co prožívá, co disociaci spouští.
- Poskytnout dítěti prostor, kde může mluvit o tom, co ho trápi.
- Pátrat společně po aktuálních potřebách a přáních dítěte.
- Posilovat sebeúctu dítěte.
- Pracovat s myšlenkami a emocemi spojenými se stavy disociace.
- Identifikovat chvíle, kdy se problém objeví – co ho spouští, resp. hledat výjimky, kdy se neobjeví, a na základě toho hledat strategie, jak disociaci předcházet.
- Posilovat motivaci a hledat zdroje dítěte k uplatnění užitečných strategií pro zvládnání situací, kdy má tendenci se disociovat.
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, rozvíjet jeho silné stránky a podporovat talenty.

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání
- Silná pětka
- Kognitivní schéma
- Kolo změny
- Mindfulness
- Sebezpozorování
- Divadlo (součást edukačně-terapeutického balíčku)
- Sada kartiček s názvy emocí a pocitů
- Pracovní listy
- „Fidget toys“

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

- Psycholog (klinický)
- Psychoterapeut
- Psychiatr

- Adiktolog
- Speciální pedagog – etoped
- Neurolog

POZNÁMKY:

- Mluvit s dítětem o tom, co prožívá, co ho trápí.
- Poskytnout podporu dítěti ve chvíli, kdy ho ovládne velký smutek nebo se projeví některý ze symptomů deprese:
- Pátrat společně po aktuálních potřebách a přáních dítěte.
- Posilovat sebeúctu dítěte.
- Pracovat s myšlenkami a emocemi spojenými s prožíváním depresivních stavů.
- Identifikovat chvíle, kdy se velký smutek neobjevil a na základě toho hledat strategie pro mírnění příznaků deprese.
- Posilovat motivaci a hledat zdroje dítěte k uplatnění užitečných strategií pro zvládnání příznaků deprese.
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, rozvíjet jeho silné stránky a podporovat talenty.
- Je důležité, aby se s depresivními stavy začalo pracovat včas. Pokud se situace rozvine do těžké deprese, bývá léčba velmi složitá. Při podezření na depresi je tedy více než vhodné nasměrovat dítě k dalším odborníkům.

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání
- Silná pětka
- Kognitivní schéma
- Kolo změny
- Mindfulness
- Relaxace, imaginace
- Externalizace, narativní postupy
- Divadlo (součást edukačně – terapeutického balíčku)
- Sada kartiček s názvy emocí a pocitů
- Pracovní listy

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

- Psycholog (klinický)
- Psychiater
- Psychoterapeut
- Speciální pedagog – etoped
- Adiktolog
- Sexuolog
- Odborní lékaři – urolog, gastroenterolog, neurolog aj. (vyloučení/potvrzení fyziologické příčiny problému)

Instituce:

- Policie ČR, OSPOD – v případech domácího násilí, zneužívání či týrání

POZNÁMKY:

3. KRÁDEŽE

PROJEVY U DÍTĚTE

- Dítě bere věci (nejednou o ně ani moc nestojí, protože by je mohlo získat legálně), jedná bez ohledu na to, zda bude krádež odhalena.
- Důvodem krádeží věci nebo peněz může být kupování příznivě vrstevníků, iniciace přijetí do party nebo získání prostředků na alkohol, cigarety či jiné návykové látky, ev. počítačové hry.

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE

I JEHO RODINY

- Náročná životní situace
- Poruchy chování
- Užívání návykových látek a jiné závislosti
- V prostředí, v němž dítě žije, jsou krádeže zdrojem obživy, dítě zažilo zanedbávání nebo hladovění, bylo ke krádežím samo rodiči nuceno
- Šikana, dítě nezapadá do kolektivu
- Rané nebo komplexní vývojové trauma (CAN)

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem.
- Posilovat sebeúctu dítěte.
- Být „chápajícím“ – nevyslychat, nenutit k přiznání, lepší je konstatovat danou skutečnost a to, co bude následovat – přirozený následek (vrácení věci, omluva). S omluvou nebo vrácením věci je dobré dítěti pomoci.
- Dítě se musí dozvědět, že toto chování není přijatelné, ale zároveň mu ukážeme „cestu ven“. Pokud neze peníze či daný předmět vrátit – pak je vhodné s dítětem hledat cestu, jak situaci napravit – nahradit.
- Mluvit s dítětem o tom, co se s ním v danou chvíli, kdy má tendence něco zcižit, děje, co prožívá.
- Pátrat společně po aktuálních potřebách a přáních dítěte.
- Poskytnout dítěti prostor, kde může mluvit o tom, co ho trápí.
- Pracovat s myšlenkami a emocemi spojenými s problémovým chováním.
- Identifikovat chvíle, kdy se problémem objeví – co ho spustí, resp. hledat výjimky, kdy se neobjevil, a na základě toho hledat strategie, jak situace lépe zvládat či jim předcházet jinak než krádeží.
- Posilovat motivaci a hledat zdroje dítěte k uplatnění užitečných strategií pro zvládnutí situací, kdy má tendenci ke krádeži.
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, rozvíjet jeho silné stránky a podporovat talenty.
- V případě chronického problému – stupňující se četnosti a účelovosti krádeží, je třeba zapojit do řešení odborníky.

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání
- Silná pětka
- Kognitivní schéma
- Kolo změn

4. LHANÍ

PROJEVY U DÍTĚTE

- Dítě lže, vypráví nereálné příběhy – bere je jako realitu.
- Lhaní je většinou užito jako prostředek k vyhnutí se nepříjemné situaci nebo zlepšení sociálního statusu.
- Děti nejčastěji lžou proto, aby upevnily svou identitu, osamostatnily se od rodičů, upoutaly pozornost, vyhnuly se problémům.
- U malých dětí se vyskytuje tzv. bájeví lhavost – dítě je v příběhu hlavním hrdinou a vypráví ho, jako by ho prožilo samo – v předškolním a mladším školním věku (do 7–8 let) je určitá míra bájevího lhaní běžným jevem. Mělo by však postupně vymizet.

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE

I JEHO RODINY

- Náročná životní situace
- Porucha chování
- Přílišné nároky ze strany dospělých
- Adolescentní nástroj, vzepření se světu dospělých“ a snaha získat prospěch
- Münchhausenův syndrom, hypochondrie
- Přetrvávající bájeví lhavost po 8 roku věku – většinou může být symptomem jiného psychologického problému
- Rané nebo komplexní vývojové trauma (CAN)

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem.
- Pátrat společně po aktuálních potřebách a přáních dítěte.
- Mluvit s dítětem o tom, co se s ním v danou chvíli, kdy má tendence lhat, děje, co prožívá.
- Poskytnout dítěti prostor, kde může mluvit o tom, co ho trápí.
- Namísto trestů mluvit s dítětem o lži, jejich důsledcích – otevřít prostor pro „pravdu“.
- Pracovat s myšlenkami a emocemi spojenými s problémovým chováním.
- Posilovat sebeúctu dítěte.
- Identifikovat chvíle, kdy se problémem objeví – co ho spustí, resp. hledat výjimky, kdy se neobjevil, a na základě toho hledat strategie, jak situace lépe zvládat či jim předcházet jinak než lhaním.
- Posilovat motivaci a hledat zdroje dítěte k uplatnění užitečných strategií pro zvládnutí situací, kdy má tendenci ke lži.
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, rozvíjet jeho silné stránky a podporovat talenty.
- V případě přetrvávající bájeví lhavosti, hypochondrii nebo Münchhausenova syndromu je důležitá intervence odborníka a nutnost odborné léčby.

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání
- Silná pětka
- Kognitivní schéma
- Kolo změn
- Nácvik sociálních situací – hraní rolí

- Divadlo (součást edukačně – terapeutického balíčku)
- Sada kartiček s názvy emocí a pocitů
- Pracovní listy

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

- Psycholog (Klinický)
- Psychoterapeut
- Psychiatr
- Speciální pedagog – etoped

Instituce:

- Středisko výchovné péče (SVP)
- Diagnostický nebo výchovný ústav (pokud nelze situaci zvládnout ambulantně)

POZNÁMKY:

- SMART
- Divadlo (součást edukačně–terapeutického balíčku)
- Sada kartiček s názvy emocí a pocitů
- Pracovní listy

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

- Psycholog
- Psychoterapeut
- Psychiatr
- Speciální pedagog – etoped
- Adiktolog

Instituce:

- Středisko výchovné péče (SVP)
- Diagnostický nebo výchovný ústav (pokud nelze situaci zvládnout ambulantně)

POZNÁMKY:

5. NÁPADNÁ BEZPROBLÉMOVOST

PROJEVY U DÍTĚTE

- Dítě je připravené ve všem vyhovět, jeví se jako bezproblémové – vstřícné, spolehlivé.
- Dítě se usmívá i v neadekvátních situacích nebo nedává nejvo žádné emoce.
- Doma se může chovat zcela jinak než ve škole.
- Dospělý může cítit nesoulad s tím, jak se dítě chová a určitou faleš ve vzájemném vztahu (manipulaci, podvádění).

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE I JEHO RODINY

- Náročná životní situace – dítě žije v přesvědčení „když budu hodný/á, tak se nestane, čeho se obávám, budou mě mít rádi...“
- Tlak dospělých – vysoké nároky
- Prostředí, kdy se dítě přizpůsobuje dospělému s cílem udržet s ním spojení
- Prostředí, kde dítě nemůže dát z nějakého důvodu nalevo emoce
- Deprese
- Úzkosti
- Rané nebo komplexní vývojové trauma (CAN)

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem. Dítě musí získat jistotu, že bude bezpodmínečně přijato.
- Pátrat společně po aktuálních potřebách a přáních dítěte.
- Poslytnout dítěti prostor, kde může mluvit o tom, co ho trápí.
- Posilovat sebeúctu dítěte.
- Pracovat s myšlenkami a emocemi spojenými s problémovým chováním.
- Podporovat dítě v tom, aby se učilo vnímat svoje emoce a vyjadřovat je.
- Posilovat v dítěti odvahy vyjádřit svůj názor a v případě volby si umět vybrat samo za sebe.
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, rozvíjet jeho silné stránky a podporovat talenty.

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání
- Silná pětka
- Kognitivní schéma
- Kolo změny
- Mindfulness
- Divadlo (součást edukačně-terapeutického balíčku)
- Sada kartiček s názvy emocí a pocitů
- Pracovní listy

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

- Psycholog (klinický)
- Psychoterapeut
- Psychiatr

6. PODVÁDĚNÍ

PROJEVY U DÍTĚTE

- Dítě podvádí, svaluje vinu na druhé a neguje ji.
- Dítě má problém při hře, soutěžení – manipuluje výsledky, nesnese prohru – cítí se zahanbené.
- Více viz také karty 3. LHANÍ, 4. KRÁDEŽE.

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE I JEHO RODINY

- Náročná životní situace
- Školní neúspěšnost
- Tlak výkonové rodiny
- Zanedbávání nebo týrání – dítě bylo/je nucené podvádět a švindlovat, aby přežilo, nebo podváděním drží kontrolu nad tím, co se v jeho okolí děje
- Emoční (sociální) nezralost – prohra či selhání dítěti připomíná, že je „k ničemu“, a generuje pocity viny a studu
- Rané nebo komplexní vývojové trauma (CAN)
- ADHD – porucha pozornosti s hyperaktivitou (ADD – porucha pozornosti bez hyperaktivity)

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem.
- Mluvit s dítětem o tom, co se s ním ve chvíli, kdy cítí nutkání podvádět, děje, co prožívá.
- Poslytnout dítěti prostor, kde může mluvit o tom, co ho trápí.
- Pátrat společně po aktuálních potřebách a přáních dítěte.
- Posilovat sebeúctu dítěte.
- Pracovat s myšlenkami a emocemi spojenými s problémovým chováním.
- Identifikovat chvíle, kdy se problém objeví – co ho spustí, resp. hledat výjimky, kdy se neobjeví, a na základě toho hledat strategie, jak situace lépe zvládat či jim předcházet jinak než podváděním.
- Posilovat motivaci a hledat zdroje dítěte k uplatnění užitečných strategií pro zvládnání situací, kdy má tendenci podvádět.
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, rozvíjet jeho silné stránky a podporovat talenty.
- Třénovat hry, ve kterých má dítě šanci uspět (pexeso, jenga, věší bere, přší atp.), a předem probrat strategii, co dělat, když přijde neúspěch. (Není třeba nechat dítě vyhrát, ale prohru mu pomoci zvládnout přijatelným způsobem. Pokud bude dítě hrát s bezpečnou osobou, tak se mu bude prohra přijímat lépe, a může tak zvládnání neúspěchů nacvičovat.)
- Hovořit o dalších situacích (kromě hry), kdy má dítě tendenci podvádět a cílem podvodu je vyhnout se neúspěchu nebo selhání.
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, rozvíjet jeho silné stránky a podporovat talenty.

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání
- Silná pětka
- Kognitivní schéma
- Kolo změny

POZNÁMKY:

- Externalizace, narativní postupy
- Divadlo (součást edukačně-terapeutického balíčku)
- Sada kartiček s názvy emocí a pocitů
- Pracovní listy
- Stolní hry, hrací karty atp.

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

- Psycholog (Klinický)
- Psychoterapeut
- Psychiatr
- Speciální pedagog – etoped
- Adiktolog

Instituce:

- Středisko výchovné péče (SVP)
- Diagnostický nebo výchovný ústav (pokud nelze situaci zvládnout ambulantně)

POZNÁMKY:

7. PORUCHY POZORNOSTI

PROJEVY U DÍTĚTE

- Dítě se nedokáže soustředit, je neklidné, roztěkané, nedokáže činnosti dotahovat do konce, u něho dlouho nevydrží.
- Často ulpívá jeho pozornost na nepodstatných detailech, zahledí se z okna, s něčím si hraje apod.
- Typické je i ztrácení a zapomínání věcí, zapomínání úkolů, neplnění povinností.
- Mívá problémy s usínáním a je snadno unavitelné.
- Děti s projevy ADHD mívají problémy v kamarádky vztazích, nejednou jsou terčem šikany.
- Děti s poruchami pozornosti často trpí dalšími problémy v učení.
- Protože ve škole často selhávají, může se u nich projevovat emoční nestabilita (afekty, výkyvy nálad, naučená bezmocnost, demotivace k učení).

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE I JEHO RODINY

- Náročná životní situace
- Nadměrná psychologická zátěž – nadměrný stres
- Začínající onemocnění – nastupující viroza, ale i závažnější onemocnění – šitná žláza, epilepsie
- Užívání léků vyvolávajících poruchy pozornosti
- Symptom jiného psychologického onemocnění
- Zneužívání návykových látek nebo závislosti na počítačových, sociálních sítích atp.
- Poruchy centrální nervové soustavy
- Nezdravý životní styl – nevhodná strava, režim dne
- ADHD – porucha pozornosti s hyperaktivitou
- Rané nebo komplexní vývojové trauma (CAN)

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem.
- Pátat společně po aktuálních potřebách a přáních dítěte.
- Přijmout dítě takové, jaké je, a pomoci mu hledat strategie, jak si pomoci, aby porucha pozornosti co nejméně ovlivňovala život dítěte.
- Poskytnout dítěti prostor, kde může mluvit o tom, co ho trápí.
- Posilovat sebeúctu dítěte – tyto děti často ve škole selhávají a jsou označovány za líné – učitelé vidí jejich potenciál, který však často vlivem poruchy pozornosti nemohou naplno využít. Řada z těchto dětí se pak dostává do tzv. „naučené bezmocnosti“. Cílem intervence v pomáhajícím rozhovoru by měla být právě prevence demotivace dítěte ke školní práci.
- Pracovat s myšlenkami a emocemi spojenými s projevy poruchy pozornosti.
- Identifikovat chvíle, kdy se problém objeví – co ho spustí, resp. hledat výjimky, kdy se neobjeví, a na základě toho hledat strategie, jak předcházet projevům poruchy pozornosti.
- Posilovat motivaci a hledat zdroje dítěte k uplatnění užitečných strategií pro zvládnutí situací, kdy má tendenci k projevům poruchy pozornosti.
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, rozvíjet jeho silné stránky a podporovat talenty.

8. PROBLEMATICKÁ KOMUNIKACE

PROJEVY U DÍTĚTE

- Špatná výslovnost některých hlásek.
- Dítěti není rozumět – mluví překotně.
- Selektivně mlčí v určitých situacích.
- Nemůže komunikovat běžným způsobem v důsledku fyzického hendikepu.
- Mluví odlišným mateřským jazykem.

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE I JEHO RODINY

- Vývojové vady řeči – vývojová dysfázie
- Mutismus
- Porucha autistického spektra
- Dítě s odlišným mateřským jazykem (ev. bilingvni)
- Tělesné postižení vrozené nebo získané onemocnění mozku, resp. mluvidel či pohybového aparátu, hluchota aj.

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem, k čemuž přispěje i nalezení vhodné komunikační strategie.
- Navázat kontakt s rodinou, aby dítě podpořila – navázat na další odborníky.
- V případě dítěte s odlišným mateřským jazykem – pokud je to možné – poskytnout dítěti možnost výuky českého jazyka pro cizince.
- Poskytnout dítěti prostor, kde může mluvit o tom, co ho trápí.
- Posilovat sebeúctu dítěte.
- V pomáhajícím rozhovoru pracovat na posílení odvahy komunikovat a využívat případné možnosti neverbální komunikace.
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, rozvíjet jeho silné stránky a podporovat talenty.
- V případě závažnějších poruch v komunikaci (dysartrie, PAS, mutismus) je často třeba intervence multiborového týmu odborníků.

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání
- Silná pětka
- Divadlo (součást edukačně-terapeutického balíčku) – využití i pro rozvoj komunikačních dovedností
- Sady obrázků, fotografií nebo piktogramů, ev. přímo využit komunikační soubory pro alternativní a augmentativní komunikaci (např. VOKS)
- Maňásci, figurky, hračky

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

- Logoped (Klinický)
- Foniatr
- Fyzioterapeut
- Neurolog

- Psycholog (klinický)
- Psychoterapeut
- Psychiatr

Instituce:

- Speciálně pedagogická centra specializující se na problematiku

POZNÁMKY:

• Nejvíce dítěti pomůže zavedení řádu a dopomoc různými rozvrhy, plánovači, přehledy, návody.

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání
- Silná pětka
- Kognitivní schéma
- Kolo změny
- Externalizace, narativní postupy
- Mindfulness
- Relaxace
- Divadlo (součást edukačně-terapeutického balíčku)
- Sada kartiček s názvy emocí a pocitů
- Pracovní listy
- Rozvrhy, plánovače, přehledy, návody
- „Fidget toys“, antistresové pomůcky

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

- Psycholog (klinický)
- Psychoterapeut
- Psychiatr
- Neurolog
- Speciální pedagog – cvičení pozornosti a případná náprava SPU
- Nutriční terapeut – nastavení vhodné stravy, resp. vhodného životního stylu

POZNÁMKY:

9. PROBLÉMY MEZI SOUROZENCÍ

PROJEVY U DÍTĚTE

- Spory a hádky mezi sourozenci, agresivní chování nebo i incestní chování.

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE

I JEHO RODINĚ

- Náročné životní situace
- Strach ze ztráty pozornosti rodiny
- Hendikepovaný nebo nemocný sourozenec
- Upřednostňování jednoho ze sourozenců – dítě muselo bojovat o pozornost rodičů, dítě bylo samo upřednostňovaným nebo pivozeným sourozencem a nyní těžce snaží úbytek pozornosti
- Dítě zžije/žilo v rodině, kde násilí bylo běžnou součástí života – rodiče mohli děti vzájemně proti sobě popuzovat, aby spolu bojovaly

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem.
- Mluvit s dítětem o tom, co prožívá ve vztahu se sourozencem.
- Posilovat sebeúctu dítěte.
- Poskytnout dítěti prostor, kde může mluvit o tom, co ho trápí.
- Pracovat s myšlenkami a emocemi spojenými se situacemi, kdy se problém mezi sourozenci vyskytne.
- Hledat zdroje dítěte ke zvládnání situací, kdy dochází k problémům se sourozencem, resp. sourozenci, ev. hledat výjimky, kdy se problémy nevyskytují.
- Identifikovat chvíle, kdy se problém objeví – co ho spustí, resp. hledat výjimky, kdy se neobjeví, a na základě toho hledat strategie, jak situace lépe zvládat či jak hádkám, sporům nebo agresi předcházet.
- Posilovat motivaci a hledat zdroje dítěte k uplatnění užitečných strategií pro zvládnání situací, kdy dochází k problémům se sourozencem, resp. sourozenci.
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, rozvíjet jeho silné stránky a podporovat talenty.
- V případě, že se dítě svěří s incestním chováním, ev. domácím násilím, je třeba informovat orgány činné v trestním řízení a nasměrovat dítě na odbornou pomoc.

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání
- Silná pětka
- Kognitivní schéma
- Kolo změny
- Externalizace, narativní postupy
- Divadlo (součást edukačně-terapeutického balíčku)
- Sada kartiček s názvy emocí a pocitů
- Pracovní listy

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

- Psycholog (klinický)

10. PROBLÉMY S JÍDLEM

PROJEVY U DÍTĚTE

- Dítě odmítá jítlo nebo se naopak přejídá (případně následně zvrací).
- Dítě odmítá určitá jídla nebo nesnese „smíchaná“ jídla – potřebuje mít jednotlivé druhy potravin na talíři oddělené, odmítá jíst jídlo určité barvy, konzistence.
- Kontrolou množství jídla se dítě snaží převzít i kontrolu nad svým životem nebo náročnou situací.
- Dítě v krátkém čase výrazně zhubne nebo přibere na váze.

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE

I JEHO RODINĚ

- Náročná životní situace
- Poruchy příjmu potravy
- Nadváha a obezita
- Porucha autistického spektra – Aspergerův syndrom
- Neofobie
- Symptomem psychického onemocnění (např. nedůvěrnosti při depresivních stavech, vysoce stresových situacích)
- Dítě má v historii hladovění, ústavní péči (mohlo jíst jen v určený čas a jen určité množství a nenaučilo se vnímat pocity hladu a nasycení a dle toho si o jídlo říkat)
- Příliš benevolentní – bezhraniční výchova
- Dítě hladověním nebo přejídáním řeší své psychické problémy
- Posttraumatická stresová porucha (PTSD)
- Rané nebo komplexní vývojové trauma (CAN)

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem.
- Pátrat společně po aktuálních potřebách a přáních dítěte.
- Poskytnout dítěti prostor, kde může mluvit o tom, co ho trápí.
- Posilovat sebeúctu dítěte.
- Pracovat s myšlenkami a emocemi spojenými s jídelním chováním.
- Identifikovat chvíle, kdy se problém objeví – co ho spustí, resp. hledat výjimky, kdy se neobjeví, a na základě toho hledat strategie, jak situace lépe zvládat či jim předcházet jinak než nevhodným jídelním chováním.
- Posilovat motivaci a hledat zdroje dítěte k uplatnění užitečných strategií pro změnu životního stylu.
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, rozvíjet jeho silné stránky a podporovat talenty.
- Problémy s příjmem potravy vyžadují většínou multidisciplinární přístup, a proto je dobré v tomto směru instruovat rodinu.

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání
- Silná pětka
- Kognitivní schéma
- Kolo změny

- Externalizace, narativní postupy
- Sebepozorování
- Mindfulness
- Divadlo (součást edukačně-terapeutického balíčku)
- Sada kartiček s názvy emocí a pocitů
- Pracovní listy
- Obrázky jídel, makety potravin, obaly od potravin atp.

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

- Psycholog (klinicky)
- Psychoterapeut
- Psychiatri
- Nutriční terapeut, ev. obezitolog (nastavení vhodné stravy, resp. vhodného životního stylu)
- Gastroenterolog, ev. internista
- Fyzioterapeut

Instituce:

- Specializovaná pracoviště na poruchy příjmu potravy
- Nemocniční zařízení zajišťující hospitalizační nebo stacionární léčbu PPP dle aktuální situace
- Lázně a ozdravovny specializující se na léčbu nadváhy a obezity

POZNÁMKY:

- Psychoterapeut
- Psychiatri

Instituce:

- Policie ČR, OSPOD – v případě incestního chování, domácího násilí atp.

POZNÁMKY:

11. PROBLÉMY S ODLOUČENÍM

PROJEVY U DÍTĚTE

- Dítě nezvládá odloučení od rodiny – nechce chodit do školy, jezdit na výlety a školy v přírodě.

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE I JEHO RODINY

- Separční úzkost
- Ztráta blízké osoby
- Příliš ochranná výchova
- Náročná životní situace
- Projev školní nezálosti
- Rané nebo komplexní vývojové trauma (CAN)
- Posttraumatická stresová porucha (PTSD)

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem.
- Pátrat společně po aktuálních potřebách a přáních dítěte.
- Mluvit s dítětem o tom, co prožívá, když přichází strach z odloučení.
- Poskytnout dítěti prostor, aby mohlo mluvit o tom, co ho trápí.
- Posilovat sebeúctu dítěte.
- Pracovat s myšlenkami a emocemi spojenými s problémy s odloučením.
- Identifikovat chvíle, kdy se problém objeví – co ho spustí, resp. hledat výjimky, kdy se neobjeví, a na základě toho hledat strategie, jak situace, kdy je potřeba překonat strach z odloučení od blízkých, lépe zvládat.
- Posilovat motivaci a hledat zdroje dítěte k uplatnění užitečných strategií pro zvládnání situací, kdy dochází k problémům s odloučením.
- Je důležité, aby se se strachem z odloučení začalo co nejdříve pracovat. Pokud se situace neeší, může se stát chronickou a přejít do sociální fobie. Určité je v tomto ohledu vhodné úzce spolupracovat s rodinou a nasměrovat dítě k dalším odborníkům.

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání
- Silná pětka
- Kognitivní schéma
- Kolo změny
- Externalizace, narativní postupy
- Mindfulness
- Relaxace
- Divadlo (součást edukačně-terapeutického balíčku)
- Sada kartiček s názvy emocí a pocitů
- Pracovní listy

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

- Psycholog (Klinický)
- Psychoterapeut

12. PROBLÉMY S PŘIJETÍM AUTORITY, HRANIC A LIMITŮ

PROJEVY U DÍTĚTE

- Dítě nerespektuje dospělého, a to zejména ve chvílích, kdy se po něm požaduje dodržování určitých pravidel či plnění povinností.
- Dítě bere požadavek dospělého jako „útok na svou osobu“. Jako obranná reakce pak nastupuje ne příliš vhodné chování – dohadování se s dospělými, odmouvání slovní i případně fyzická agrese. Přirozený následek nebo trest za své chování však dítě odmítá nést.

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE I JEHO RODINY

- Náročná životní situace
- Neúspěšnost ve škole
- Poruchy chování
- Benevolentní nebo příliš přísná výchova
- Problémy s identitou (puberta)
- Užívání návykových látek nebo jiné závislostní chování
- Symptom psychického onemocnění (např. deprese)
- Rané nebo komplexní vývojové trauma (CAN)
- ADHD – porucha pozornosti s hyperaktivitou (ADD – porucha pozornosti bez hyperaktivity)
- Poruchy autistického spektra – Aspergerův syndrom
- Specifické poruchy učení

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem.
- Mít na vědomí, že chování dítěte není „nascchváí“ (jedná na základě svých zkušeností).
- Poskytnout dítěti prostor, kde může mluvit o tom, co ho trápí.
- Pátrat společně po aktuálních potřebách a přáních dítěte.
- Posilovat sebeúctu dítěte.
- Pracovat s myšlenkami a emocemi spojenými s problémovým chováním.
- Identifikovat chvíle, kdy se problém objeví – co ho spustí, resp. hledat výjimky, kdy se neobjeví, a na základě toho hledat strategie, jak situace lépe zvládat či jim předcházet jinak než pokračováním hranic – dohadováním se s dospělými, odmouváním, slovní i případně fyzickou agresi.
- Posilovat motivaci a hledat zdroje dítěte k uplatnění užitečných strategií pro zvládnání situací, kdy má tendenci překračovat hranice.
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, rozvíjet jeho silné stránky a podporovat talenty.
- V pomáhajícím rozhovoru navičovat dodržování hranic a limitů – např. nastavit si 1–2 srozumitelná pravidla vzájemné spolupráce a trénovat jejich dodržování, resp. sledovat, kdy se dodržovat daří, kdy ne, co pomáhá, co je překážkou. Hranice a limity se také dají trénovat na deskových či jiných hrách, kdy dítě musí dodržovat nastavená pravidla.

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání
- Silná pětka

- Kognitivní schéma
- Kolo změny
- Externalizace, narativní postupy
- SMART
- Divadlo (součást edukačně-terapeutického balíčku)
- Sada kartiček s názvy emocí a pocitů
- Pracovní listy
- Deskové či jiné hry

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

- Psycholog (klinický)
- Psychoterapeut
- Psychiatr
- Speciální pedagog – etoped
- Adiktolog

Instituce:

- Středisko výchovné péče (SVP) nebo
- Diagnostický nebo výchovný ústav (pokud nelze řešit situaci ambulantně)

 POZNÁMKY:

• Psychiatr

 POZNÁMKY:

13. PROBLÉMY S MOTIVACÍ K PŘÍPRAVĚ DO ŠKOLY, DOMÁCÍM ÚKOLŮM VČ. PROBLEMATIKY PŘI DISTANČNÍ VÝUCE ZAVEDENÉ V SOUVISLOSTI S PANDEMÍÍ COVID-19

PROJEVY U DÍTĚTE

- Dítě má problémy naučit se novým věcem, odmítá se učit doma resp. na distanční výuce, odmítá si dělat domácí úkoly, připravovat se do školy.
- Nevídl v učení smysl.
- Domácí příprava, resp. distanční výuka, se stává zdrojem napětí mezi dítětem a rodiči nebo dítětem a pedagogem.
- Dítěti dlouho trvá, než na úkolech či přípravě do školy začne pracovat
- Je pro něj těžké se soustředit při distanční výuce – vykonává při ní jiné činnosti.
- Stává se, že dítě zatáhne úkoly či nutnost přípravy na testy a zkoušení.
- Dítě se nepřipojuje na distanční výuku a vymlouvá se na technické problémy, ev. se připojí a odpouje se – vymlouvá se na problémy s mikrofonem, kamerou atp.

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE

I JEHO RODINY

- Neúspěšnost ve škole
- Náročná životní situace
- Poruchy chování
- Velmi přísná výchova – tlak rodičů, na výkon, tresty za špatné známky
- Uživání návykových látek nebo jiná závislost (zejm. na elektronice nebo sociálních sítích)
- Symptom psychického onemocnění (např. deprese, úzkostná porucha)
- Rané nebo komplexní vývojové trauma (CAN)
- ADHD – porucha pozornosti s hyperaktivitou (ADD – porucha pozornosti bez hyperaktivity)
- Specifické poruchy učení

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem.
- Pátrat společně po aktuálních potřebách a přáních dítěte.
- Posilovat sebeúctu dítěte.
- Poskytnout dítěti prostor, kde může mluvit o tom, co ho trápí.
- Pracovat s myšlenkami a emocemi spojenými s problémovým chováním.
- Identifikovat chvíle, kdy se problém objeví – co ho spustí, resp. hledat výjimky, kdy se neobjeví, a na základě toho hledat strategie, jak zdravě a bezpečně navazovat vztahy s vrstevníky.
- Posilovat motivaci a hledat zdroje dítěte k uplatnění užitečných strategií pro navazování zdavých a bezpečných vztahů s vrstevníky.
- Dítě lze učit pracovat s různými druhy pomůcek – záznamníčků, rozvrhů, plánovačů atp.
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, rozvíjet jeho silné stránky a podporovat talenty.
- Úkoly či distanční výuka by se neměly stát příčinou neshod mezi rodiči a dítětem. Proto je důležité dobře vykomunikovat mezi školou a rodinou vhodný postup. Dítě by mělo vnímat, že se dospělí kolem něj spojili, aby mu pomohli překonat potíže. Důležité je astavení spolupráce mezi pedagogy a rodinou – informace o úkolech (e-mailem, SMS, skrze

14. PROBLÉMY S VRSTEVNÍKY

PROJEVY U DÍTĚTE

- Dítě má problémy navázat či udržet si vztah s vrstevníky.
- Může se chovat v kolektivu nevypočítatelně, agresivně, snažit se ostatním rozkazovat, „uplácet“ je či se jim zalíbit.
- Stane se, že se dítě straní kolektivu, protože považuje ostatní za nezralé, nebo proto, že se cítí vyčleněné z důvodů určité jinakosti.
- Dítě upřednostňuje kamarádství s nápadně mladšími nebo staršími dětmi.

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE

I JEHO RODINY

- Emoční nezralost
- Nadání nebo školní neúspěšnost
- Poruchy chování
- Šikana
- Dítě je z nějakého důvodu „zralejší“ než ostatní vrstevníci (nemohlo si prožít dětství – bylo v nepřiměřených dospělých rolích)
- Symptom psychického onemocnění
- Důsledek psychického nebo fyzického hendikepu
- Poruchy chování
- Rané nebo komplexní vývojové trauma (CAN)
- ADHD – porucha pozornosti s hyperaktivitou
- Poruchy autistického spektra – Aspergerův syndrom
- Specifické poruchy učení

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem.
- Pátrat společně po aktuálních potřebách a přáních dítěte.
- Poskytnout dítěti prostor, kde může mluvit o tom, co ho trápí.
- Posilovat sebeúctu dítěte.
- Pracovat s myšlenkami a emocemi spojenými s problémy s vrstevníky.
- Identifikovat chvíle, kdy se problém objeví – co ho spustí, resp. hledat výjimky, kdy se neobjeví, a na základě toho hledat strategie, jak zdravě a bezpečně navazovat vztahy s vrstevníky.
- Posilovat motivaci a hledat zdroje dítěte k uplatnění užitečných strategií pro navazování zdavých a bezpečných vztahů s vrstevníky.
- Nacvičovat modelové sociální situace pomocí „Divadla“.
- Pomáhat dítěti nacházet dobré kamarády ve třídě a ve spolupráci s rodinou v kroužcích, sportu.
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, rozvíjet jeho silné stránky a posilovat talenty.
- Pokud to lze, je vhodné dítě zařadit dítě do socioterapeutické skupiny. Vhodná je dramaterapie (dramatický kroužek).

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání
- Silná pětka
- Kognitivní schéma
- Kolo změny
- Externalizace, narativní postupy
- Hraní rolí
- Divadlo (součást edukačně-terapeutického balíčku)
- Sada kartiček s názvy emocí a pocity
- Pracovní listy

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

- Psycholog (klinický)
- Psychoterapeut
- Psychiatri
- Speciální pedagog – etoped

Instituce:

- Organizace nabízející skupinovou terapii – socioterapii pro nácvik sociálních dovedností (z důvodů aktuálnosti neuvádíme)
- Skupinové intervence ve třídě – práce s kolektivem (v případě šikany či vyčlenění dítěte z kolektivu)

POZNÁMKY:

elektronickou třídní knihu atp.), včasné řešení, když se dítě nepřipojuje při distanční výuce.

- Domácí příprava i distanční výuka by měly být vhodné nastaveny, co se týče časové i obsahové náročnosti, resp. v případě, že má dítě z nějakého důvodu problém s domácí přípravou, situaci může pomoci nastavení vhodných podpůrných opatření.
- Rodiče je dobré instruovat, aby dítěti s přípravou do školy vhodně pomáhali, resp. fungovali jako laskavý dozor při plánování a psaní úkolů, připravě na testy a zkoušení, připravě učení do tašky, připojování na distanční výuku a zvládnání případných technických problémů při ní.

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání
- Silná pětka
- Kognitivní schéma
- Kolo změny
- Divadlo (součást edukačně-terapeutického balíčku)
- Sada kartiček s názvy emocí a pocity
- Pracovní listy
- Záznamníčky, rozvrhy, plánovače aj.

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

- Psycholog (klinický)
- Psychoterapeut
- Psychiatri
- Speciální pedagog – cvičení pozornosti a případná náprava SPU, strategie učení, nastavení podpůrných opatření

POZNÁMKY:

15. RUŠENÍ, VYKŘIKOVÁNÍ, HLUČNOST

PROJEVY U DÍTĚTE

- Dítě neustále pokřikuje, hovoří se spolužáky, propěvuje, vytváří hluk, skáče do řeči, nepustí nikoho k řeči, ruší své okolí otázkami, co dělají, proč to dělají atp.
- Chování dítěte je většinou motivováno touhou po pozornosti dospělého – dítě má pocit, že je pro dospělého důležité jen ve chvíli, kdy je s ním v kontaktu (byť jeho chování generuje většinou pozornost negativní)

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE I JEHO RODINY

- Náročná životní situace
- Vyčlenění z kolektivu, ev. i šikana – dítě chce zaujmout
- Dítě neúspěšně ve škole nebo dítě nadané
- Porucha chování
- Rané nebo komplexní vývojové trauma (CAN)
- ADHD – porucha pozornosti s hyperaktivitou

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem.
- Mluvit s dítětem o tom, co se s ním v děje, když má tendenci rušit, vykřikovat, co prožívá.
- Poskytnout dítěti prostor, kde může mluvit o tom, co ho trápí.
- Pátrat společně po aktuálních potřebách a přáních dítěte.
- Pracovat s myšlenkami a emocemi spojenými s problémovým chováním.
- Posilovat sebeúctu dítěte.
- Identifikovat chvíle, kdy se problémem objeví – co ho spustí, resp. hledat výjimky, kdy se neobjevil, a na základě toho hledat strategie, jak situace lépe zvládat či jim předcházet jinak než rušením, vykřikováním či hlukem.
- Posilovat motivaci a hledat zdroje dítěte k uplatnění užitečných strategií pro zvládnutí situací, kdy má tendenci rušit, vykřikovat či být nadměrně hlučný.
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, rozvíjet jeho silné stránky a podporovat talenty.

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání
- Silná pětka
- Kognitivní schéma
- Kolo změny
- Mindfulness
- Divadlo (součást edukačně-terapeutického balíčku)
- Sada kartiček s názvy emocí a pocitů
- Pracovní listy

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

- Psycholog (klinický)
- Psychoterapeut
- Psychiatr

16. (SEBE)OHROŽUJÍCÍ CHOVÁNÍ, SEBEPOŠKOZOVÁNÍ

PROJEVY U DÍTĚTE

- Dítě se chová nezodpovědně – svým chováním ohrožuje druhé a samo sebe
- Chování dítěte vzbuzuje strach a obavy druhých lidí.
- Dítě poškozuje různými způsoby samo sebe – kousání nehtů, škrábání se, řezání, bouchání hlavou, předávkování medikamenty aj.
- Poznámka: Cílem sebepoškozování je většinou úleva od psychické bolesti, sebetrestání, vyžadování zvláštní péče či způsob kontroly nad svým tělem (vyplavení endorfinů).

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE I JEHO RODINY

- Náročná životní situace
- Poruchy chování
- Symptom psychického onemocnění (deprese, hraniční typy emočně nestabilní osobnosti, obsedantně kompulzivní porucha aj.)
- Snaha upoutat pozornost okolí – touha po zvláštní péči (volání o pomoc)
- Rané nebo komplexní vývojové trauma (CAN)
- Posttraumatická stresová porucha (PTSD)
- ADHD – porucha pozornosti s hyperaktivitou

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem.
- Zastavit dítě – regulace chování, kdy ohrožuje sebe nebo druhé –, ale nezahánujícím způsobem. Dítě potřebuje od dospělého pomoc s regulací chování – dítě musí vědět, že je to konáno v jeho prospěch.
- Pátrat společně po aktuálních potřebách a přáních dítěte.
- Posilovat sebeúctu dítěte.
- Poskytnout dítěti prostor, kde může mluvit o tom, co ho trápí.
- Pracovat s myšlenkami a emocemi spojenými se (sebe)ohrožujícím chováním, sebepoškozováním.
- Identifikovat chvíle, kdy se problémem objeví – co ho spustí, resp. hledat výjimky, kdy se neobjevil, a na základě toho hledat strategie, jak situace lépe zvládat či jim předcházet jinak než sáhnout k (sebe)ohrožujícímu chování.
- Posilovat motivaci a hledat zdroje dítěte k uplatnění užitečných strategií pro zvládnutí situací, kdy má tendenci užívat agrese nebo autoagrese.
- Zejména v souvislosti se sebepoškozováním navázat kontakt s rodinou, která by měla vyvinout zvýšený dozor a zároveň řešit podstatu problému s odborníky. (Sebepoškozování nebývá samo o sobě suicidálním aktem, ale pokud se dítě poškodí více, může končit fatálně.)
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, jeho silné stránky a talenty.

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání
- Silná pětka
- Kognitivní schéma

- Kolo změníny
- Externalizace, narativní postupy
- Relaxace
- Divadlo (součást edukačně-terapeutického balíčku)
- Sada kartiček s názvy emocí a pocitů
- Pracovní listy
- Antistresové pomůcky

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

- Psycholog (klinický)
- Psychoterapeut
- Speciální pedagog – etoped
- Psychiatr

 POZNÁMKY:

- Skupinové intervence ve třídě – práce s kolektivem (v případě šikany či vyčlenění dítěte z kolektivu)

 POZNÁMKY:

17. SEXUALIZOVANÉ CHOVÁNÍ

PROJEVY U DÍTĚTE

- Projev dítěte (v chování i hře) jeví známky sexuálního chování – vyzývavost, nablížení se, obnažuje se nebo uspokojuje na veřejnosti.

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE I JEHO RODINY

- Poruchy psychosexuálního vývoje zejm. vlivem sociálního prostředí, kde bylo se sexualitou zacházeno nevhodným způsobem, ev. dítě bylo zneužíváno
- Poruchy chování
- Vliv médií, zejm. sociálních sítí a dostupnost pornografie bez možnosti zásahu dospělého.
- Touha vyrovnat se vrstevníkům, zapadnout do skupiny, něčím zaujmout
- Problémy s identitou – sexuální orientací
- Rané nebo komplexní vývojové trauma (CAN)

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem.
- Mít na vědomí, že chování dítěte není „úchylné“, ale vychází z předchozích zkušeností dítěte. Je tedy vhodné, aby dítě ze strany dospělého nepocíťovalo znechucení, odpor.
- Edukovat vhodné (přiměřené jeho věku a schopnostem) dítě o vhodnosti či nevhodnosti určitého sexualizovaného chování na veřejnosti, resp. v dodržování intimity.
- Poskytnout dítěti prostor, kde může mluvit o tom, co ho trápí.
- Pátrat společně po aktuálních potřebách a přáních dítěte.
- Pracovat s myšlenkami a emocemi spojenými se sexualizovaným chováním.
- Posilovat sebeúctu dítěte.
- Poskytnout dítěti prostor, aby mohlo mluvit o tom, co ho trápí.
- Identifikovat chvíle, kdy se problém objeví – co ho spustí, resp. hledat výjimky, kdy se neobjeví, a na základě toho hledat strategie, jak situace lépe zvládat.
- Posilovat motivaci a hledat zdroje dítěte k uplatnění užitečných strategií pro zvládnání situací, kdy má tendenci k sexualizovanému chování.
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, rozvíjet jeho silné stránky a podporovat talenty.

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání
- Silná pětka
- Kognitivní schéma
- Kolo změny
- Externalizace, narativní postupy
- Divadlo (součást edukačně-terapeutického balíčku)
- Sada kartiček s názvy emocí a pocitů
- Pracovní listy
- Materiály k sexuální výchově (knižky, edukační videa přiměřená věku a schopnostem dítěte)

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

- Psycholog (klinický)

18. ÚTĚKY

PROJEVY U DÍTĚTE

- Dítě utíká z domova či ze školy nebo útěkem vyhrožuje, ev. se skrývá v domě, svém pokoji či v okolí domu – většinou ho k tomu vede pocit ohrožení, před kterým se snaží utéct.

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE I JEHO RODINY

- Poruchy chování
- Problematické rodinné zázemí
- Závislosti, delikvence (časté v ústavech výchovné péče, problematických rodinách)
- Problémy s identitou
- Nálezení k partě – pubertální útěky
- Sociálně slabé rodinné zázemí
- Šikana – tlak vrstevníků
- Rané nebo komplexní vývojové trauma (CAN)

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem.
- Zajistit bezpečí dítěte, tj. dostatečný dozor – dítě by mělo rozumět tomu, že opatření jsou dělána pro jeho bezpečí, ne za trest.
- Po útěku není vhodné dítě trestat – spíše ho laskavě přijmout, neřešit ihned důvody a následky.
- Důležité je mluvit s dítětem o tom, co je za jeho potřebou utíkat (čím se cítí ohrožené, co ho stresuje) a učít jej jiným postupům zvládnání situací.
- Poskytnout dítěti prostor, kde může mluvit o tom, co ho trápí.
- Pátrat společně po aktuálních potřebách a přáních dítěte.
- Posilovat sebeúctu dítěte.
- Pracovat s myšlenkami a emocemi spojenými s problémovým chováním.
- Identifikovat chvíle, kdy se problém objeví – co ho spustí, resp. hledat výjimky, kdy se neobjeví, a na základě toho hledat strategie, jak situace lépe zvládat či jim předcházet jinak než se jim vyhnout – utéct.
- Posilovat motivaci a hledat zdroje dítěte k uplatnění užitečných strategií pro zvládnání situací, kdy má tendenci utíkat.
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, rozvíjet jeho silné stránky a podporovat talenty.

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání
- Silná pětka
- Kognitivní schéma
- Kolo změny
- Externalizace, narativní postupy
- Divadlo (součást edukačně-terapeutického balíčku)
- Sada kartiček s názvy emocí a pocitů
- Pracovní listy

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

- Psycholog (klinický)
- Psychoterapeut
- Psychiatr
- Speciální pedagog – etoped
- Adiktolog

Instituce:

- Policie ČR
- OSPOD
- Středisko výchovné péče (SVP)
- Diagnostický nebo výchovný ústav (v případě, že nelze řešit situaci ambulantně)

 POZNÁMKY:

• Psychoterapeut

- Psychiatr
- Speciální pedagog – etoped
- Sexuolog

Instituce:

- Policie ČR, OSPOD – pokud je podezření na sexuální zneužívání nebo ohrožování mravní výchovy

 POZNÁMKY:

19. ÚZKOST, PANICKÉ ATAKY

PROJEVY U DÍTĚTE

- Dítě se velmi bojí v určitých situacích, má úzkosti, panické ataky.
- Záchvaty strachu doprovází i tělesné projevy – hyperventilace, tlak na hrudi, nadměrný tlukot srdce – zrychlený tep, pocit na omdlení, motání hlavy, nevolnosti, třes rukou, ev. celého těla aj.
- Dítě se pak začne bát samotné úzkosti, resp. panické ataky a začne se tak vyhýbat situacím, které by mohly nadměrný strach generovat.
- V souvislosti s pandemií COVID-19 se u dětí začaly úzkosti a panické ataky objevovat četněji. Jednalo se zejména o úzkosti z online prostoru při distanční výuce, strach z návratu do školy po ukončení distanční výuky nebo strach z nákazy COVID-19, resp. strach, že nakazí někoho blízkého, kdo v důsledku toho zemře.

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE I JEHO RODINY

- Děti s citlivější nervovou soustavou
- Náročná životní situace
- Souvislost s jiným psychologickým onemocněním
- Rané nebo komplexní vývojové trauma (CAN)
- Posttraumatická stresová porucha (PTSP)

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem.
- Poskytnout podporu dítěti ve chvíli, kdy ho ovládá velký strach.
- Mluvit s dítětem o tom, co se s ním ve chvíli, kdy úzkost nebo panická ataka přijde, děje, co prožívá.
- Pátrat společně po aktuálních potřebách a přáních dítěte.
- Poskytnout dítěti prostor, kde může mluvit o tom, co ho trápí.
- Pracovat s myšlenkami, které doprovází úzkosti či panické ataky, a pracovat se strachem, příp. dalšími emocemi.
- Identifikovat chvíle, kdy se problémem objeví – co ho spustí, resp. hledat výjimky, kdy se neobjevil, a na základě toho hledat strategie, jak situace lépe zvládat či jim předcházet jinak, než že se jim dítě vyhne.
- Posilovat motivaci a hledat zdroje dítěte k uplatnění užitečných strategií pro zvládnání úzkosti a panických atak.
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, rozvíjet jeho silné stránky a podporovat talenty.
- Je důležité, aby se se strachem – úzkostmi začalo pracovat včas. Pokud se situace stane chronickou, je její řešení velice složité.
- Zcela určitě je v tomto ohledu vhodné spolupracovat s dalšími odborníky.

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání
- Silná pětka
- Kognitivní schéma

20. VULGARITA

PROJEVY U DÍTĚTE

- Dítě se nevybíravě chová ke svému okolí, užívá nadávky a sprostá slova.
- Dítě ani nemusí rozumět obsahu použitého slova – nejednou se jedná o obrannou reakci – slovní agrese, když dítě nezvládne emoce a ventiluje je nevhodným způsobem.

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE I JEHO RODINY

- Poruchy chování
- Symptom psychologického onemocnění
- Přízpůsobení se mluvě party vrstevníků – upoutání pozornosti
- Nevhodné příklady dospělých v blízkém okolí dítěte
- Vliv médií (fenomén YouTubeů)
- Rané nebo komplexní vývojové trauma (CAN)
- Porucha autistického spektra – Aspergerův syndrom
- ADHD – porucha pozornosti s hyperaktivitou

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem.
- Posilovat sebeúctu dítěte.
- Lze využít i určitého nadhledu, humoru (pokud dítě dospělého nadávkami a sprostými slovy nerozčílí – nešokuje, postupně by mělo od nevhodného chování ustoupit).
- Vhodná je edukace dítěte ohledně vyjadřování se vhodnějším způsobem – někdy je nutné dítěti vysvětlit význam slov, která používá.
- Mluvit s dítětem o jeho potřebách, co se s ním ve chvílích, kdy má tendenci být vulgární, děje, co prožívá.
- Pátrat společně po aktuálních potřebách a přáních dítěte.
- Pracovat s myšlenkami a emocemi spojenými s problémovým chováním.
- Posilovat sebeúctu dítěte.
- Identifikovat chvíle, kdy se problémem objeví – co ho spustí, resp. hledat výjimky, kdy se neobjevil, a na základě toho hledat strategie, jak situace zvládat vhodnějším způsobem.
- Posilovat motivaci a hledat zdroje dítěte k využití užitečnějších strategií pro řešení situací, kdy sahá k vulgaritám.
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, rozvíjet jeho silné stránky a podporovat talenty.

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání
- Silná pětka
- Kognitivní schéma
- Kolo změny
- SMART
- Divadlo (součást edukačně-terapeutického balíčku)
- Sada kartiček s názvy emocí a pocity
- Pracovní listy

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

- Psycholog (klinický)
- Psychoterapeut
- Psychiatr – v případě dalších psychologických potíží
- Speciální pedagog – etoped

Instituce:

- Středisko výchovné péče (SVP)

 POZNÁMKY:

• Kolo změny

• Mindfulness

• Externalizace, narativní postupy

• Relaxace, imaginace

• Divadlo (součást edukačně-terapeutického balíčku)

• Sada kartiček s názvy emocí a pocitů

• Pracovní listy

• Antistresové pomůcky

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

• Psycholog (klinický)

• Psychoterapeut

• Psychiatr

 POZNÁMKY:

21. ZÁCHVATY VZTEKU

PROJEVY U DÍTĚTE

- Dítě propadá silným záchvatům vzteku – není schopné regulovat emoce.
- Spouštěčem může být zdánlivá banalita – dítě reaguje neadekvátně – vztek je dlouhý, prožívá ho nepřiměřená agrese (házení věcmi, ubližování druhým nebo samo sobě).
- Podnětem k takovému chování je vždy určitý pocit ohrožení, ať již skutečného, nebo domnělého – dítě se necítí v bezpečí. Dítě pak vykazuje méně vhodné chování z nutkání mít věci pod kontrolou – zjednat si pocit bezpečí.

MOŽNÁ SPOJITOST S NĚKTERÝMI „DIAGNÓZAMI“, ŽIVOTNÍMI SITUACEMI DÍTĚTE

I JEHO RODINY

- Náročná životní situace
- Poruchy chování
- Emoční nezálost
- Šikana
- Týrání nebo zneužívání
- Symptom duševního onemocnění
- Užívání návykových látek nebo jiné závislosti
- Rané nebo komplexní vývojové trauma (CAN)
- Porucha autistického spektra – Aspergerův syndrom
- ADHD – porucha pozornosti i s hyperaktivitou (ADD – porucha pozornosti bez hyperaktivity)

TIPY PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

- Vytvořit bezpečné prostředí – věnovat pozornost navázání vztahu s dítětem.
- Pátrat společně po aktuálních potřebách a přáních dítěte.
- Posilovat sebeúctu dítěte.
- Poskytnout dítěti prostor, aby mohlo mluvit o tom, co ho trápí.
- Vztekem by se neměl nechat ovládnout dospělý – zachovat klid a pomocí dítěti jeho afekt zvládnout, příp. zastavit chování dítěte bezpečným způsobem.
- Pokud je dítě v emocích, poskytnout mu klidné prostředí, být s ním a pomoci mu, aby se uklidnilo.
- Pracovat s myšlenkami, které doprovází záchvaty vzteku, a pracovat se vztekem, příp. dalšími emocemi.
- Identifikovat chvíle, kdy se vztek objeví – co ho spustí, resp. hledat výjimky, kdy se neobjevil, a na základě toho hledat strategie, jak situace lépe zvládat a nenechat se vztekem ovládnout.
- Posilovat motivaci a hledat zdroje dítěte k uplatnění užitečných strategií pro zvládnání situací, kdy záchvaty vzteku přicházejí.
- Pro práci s myšlenkami a emocemi lze využít pracovních listů První pomoc, když mám vztek, První pomoc, když mám strach, cítím úzkost, Mapa vzteku, Mapa strachu, Detektivní záhada – po stopách pachatele problému a trápení.
- Využít pozitivní vzory z okolí dítěte, rozvíjet jeho silné stránky a posilovat talenty.

DOPORUČENÉ TECHNIKY PRO PRÁCI S DÍTĚTEM

- Aktivní naslouchání

- Silná pětka
- Kognitivní schéma
- Kolo změny
- Externalizace, narativní postupy
- Relaxace
- Divadlo (součást edukačně-terapeutického balíčku)
- Sada kartiček y s názvy emocí a pocitů
- Pracovní listy
- „Fidget toys“, antistresové pomůcky

NA JAKÉ ODBORNÍKY LZE DÍTĚ A JEHO RODINU ODKÁZAT

- Psycholog (klinický)
- Psychoterapeut
- Psychiatr
- Speciální pedagog – etoped
- Adiktolog

Instituce:

- Středisko výchovné péče (SVP) nebo
- Výchovný nebo diagnostický ústav (pokud situaci nelze zvládnout ambulantně)

POZNÁMKY:

AKTIVNÍ NASLOUČÁNÍ – PŘEHLED TECHNIK (ZÁZNAMOVÝ ARCH)

Aktivní naslouchání by se mělo stát základem pomáhajícího rozhovoru dítěte a průvodce. Předpokládá umění empatie a poskytování stále zpětné vazby stran dospělého. Následující tabulka přináší přehled techniky pro aktivní naslouchání:

Technika:	Cíl:	Doporučení:	Příklady otázek a výroků:	 Místo pro záznam dalších otázek:
Povzbuzování	Vyjádřit zájem, povzbudit dítě k hovoru	Nehodnotit – nevslovovat souhlas či nesouhlas, využívat neutrální slova Měnit tón hlasu	Povídej, co se stalo? Jak se Ti to stalo? Trápí tě to už dlouho? To mě moc zajímá, vyprávěj mi o tom... Aha, řekneš mi o tom víc?	
Objasňování	Získat více informací Objasnit, co dítě říká, čemu nerozumíme Pomoci dítěti, aby vidělo i další hlediska problému	Klást otázky Opravovat chybný výklad problému Podněcovat mluvčího, aby dále vysvětloval	Jak se stalo, že...? Kdy, kde a s kým se to stalo (naposledy, poprvé)? Jak to vidíš ty? Co si o tom myslíš? Co ti na tom vadí? Cím by to mohlo být? Jak se to mohlo stát? Jak si to vysvětluješ? Co jsi s tím dělal/a? Byl tam někdo, kdo ti mohl pomoci? Počkej, to se mi zdá velmi podivné, zvláštní, jak tomu mám rozumět? Co myslíš, že za tím mohlo být? Bývá to takhle vždycky, stává se to často? Bylo to někdy jinak?	
Zrcadlení reflexe pocitů	Připojit se na jazyk dítěte Projevit, že chápeme a rozumíme tomu, co dítě cítí, jak mu je	Nepagatelizovat situaci dítěte – uznat závažnost jeho pocitů Věnovat pozornost tomu, jak se dítě cítí	Slyším dobře v tvém hlase, že jsi smutný/á, naštvaný/á, tě to stále trápí...? Asi pro tebe není jednoduše řešit takovou situaci, mluvit o tom, co se stalo? Chápu dobře, že tě to stále trápí? Asi není jednoduše, pokud člověk řeší tak náročnou situaci? To pro tebe muselo být moc těžké se s takovou situací vyrovnat?	
Uznání, oceňování	Zkompetentnit a povzbudit dítě Pomoci dítěti uvědomit si jeho hodnotu a zdroje. Dát dítěti najevo, že mu věříme	Vyjádřit respekt k dítěti – jeho situaci Ocenit dítě a to třeba i malou část toho, co udělalo, řekl/a, plánuje...	Oceňuji tvou snahu... Vážím si tvé odvahy... Líbí se mi, že... Máš právo tak vidět tuto situaci. Tvůj nápad je velmi originální, nevěšední. Obdivuji, kolik energie (času) jsi do toho musel/a dát, musel/a tomu věnovat... To tě stálo asi hodně síly! Tvá trpělivost (odvaha, vytrvalost, pozornost atp.) je obdivuhodná. To byl opravdu skvělý výkon!	
Parafráze	Říci vlastními slovy zjištěné informace, myšlenky, fakta Projevit zájem o informace sdělované dítětem	Novým způsobem předkládat myšlenky a fakta Shrnout sdělení	Myslíš to tak, že... Říkáš tedy, že... Jestli tomu správně rozumím, myslíš to tak, že... chtěl bys, aby...	
Shnutí	Shnout, co bylo řečeno Ověřit, zda jsme skutečně porozuměli	Shrnout dosažený pokrok	Takže ty bys rád/a, aby ... Jestli tomu dobře rozumím, tak bys chtěl/a... Takže to, co jsi mi řekl/a... Chci si být jistý/á, že mi nic neuteklo, takže... Nejdůležitější se mi zdá... Příště bychom se mohli vrátit k...	

INSPIROMAT OTÁZEK PRO POMÁHAJÍCÍ ROZHOVOR

V komunikaci rozeznáváme dva základní typy otázek:

- Uzavřené otázky** – tyto otázky umožňují pouze jednoduchou odpověď (ano, ne, sedm, včera atd.). Používáme je při přesvědčování, když chceme potvrdit dohodu, zkrátit rozhovor apod. Užívání uzavřených otázek příliš nerozvíjí další komunikaci.
- Otevřené otázky** – rozvíjejí rozhovor, umožňují dotazovanému volně formulovat odpověď. Jsou projevem akceptace druhého a dávají prostor pro jeho volné vyjádření myšlenek, dávají nám pestřejší obraz situace. Nevýhodou může být odvedení pozornosti od tématu.

Úvodní otázky – navázání spolupráce

<ul style="list-style-type: none"> Jak se stalo, že tu nyní spolu sedíme? Kde se vzal ten nápad vyhledat pomoc? Co tě přesvědčilo, že jsi na ten nápad přistoupil/a? Proč si myslíš, že (toho, kdo doporučil dítě k pomáhajícímu rozhovoru) napadlo, abys ke mně přišel/a? 	<p>Další otázky:</p>
--	----------------------

Otázky v průběhu rozhovoru

<ul style="list-style-type: none"> Jak využijeme setkání? Co bychom měli společně dělat, aby to pro tebe bylo užitečné? Do čeho bychom se měli pustit nejdříve? Děláme to, co potřebuješ? Mluvíme o tom, co potřebuješ, chtěl/a jsi? Co jiného bychom ještě měli dělat, než dosud děláme? O čem bychom ještě měli mluvit? Co si dnes odsud odneseš pro sebe nejužitečnějšího? Jak moc ti pomáhá, když děláme...? Chceš v tom pokračovat? Nebylo by náhodou lepší se domluvit na něčem úplně jiném? Co bychom mohli dělat užitečnějšího? Na čem poznáš, že se věci změnily? Kdo jiný si změny všimne? Na čem to pozná? Je to, co říkám, pro tebe srozumitelné? 	<p>Další otázky:</p>
--	----------------------

Otázky pro škálování – TEPLOMĚR:

<ul style="list-style-type: none"> Kde – na jakém stupni (čísle) z deseti – se nyní nacházíš? Co se ještě musí stát, aby to bylo... (o stupeň více, na stupni, který dítě určí?) Jak by to vypadalo, kdybys byl/a na desítce? Kam až se chceš dostat? 	<p>Další otázky:</p>
---	----------------------

(Otázky směřují k tomu, co všechno už dítě udělalo, jak velké si klade cíle, jaké kroky je potřeba udělat, podle čeho pozná posun, dosažení cíle.)

OTÁZKY K REFLEKTOVÁNÍ POMÁHAJÍCÍHO ROZHOVORU

- Proč se vlastně s dítětem scházíme?
- Jak mě vidí dítě?
- Cítí se tu dítě bezpečně? Je pro něj místo, kde se scházíme, bezpečné a příjemné?
- Jaké mám poslání a role?
- Jaké další vlivy nás obklopují? Jaký je kontext mé pomoci?
- Je to, co mě k tomu napadá, skutečně o dítěti, nebo mi to spíš něco připomíná?
- Mohu a chci pracovat s tímto dítětem?
- Mám dostatek kompetencí pro práci s tématem (zakázkou) dítěte?
- Jsem dost užitečný?
- Beru zodpovědnost za své konání?
- Daří se mi vidět situaci z různých pohledů?
- Jsem tu teď za pomáhajícího profesionála?
- Co ode mě chce instituce?
- Co ode mě chce odborný garant, supervizor?
- Co od sebe chci já?
- Mám k dispozici vše, co k tomu potřebuji, abych mohl pracovat?
- O čem všem s dítětem mluvím?
- Je to skutečně téma, o kterém si chtělo dítě povídat?
- Dostává, pro co si přišlo?
- Vede to, co děláme s dítětem, skutečně k cíli?
- Kam jsme došli?
- Co považuji za úspěch ve své práci s dítětem?

Poznámky a další otázky:

PŘEHLED INTERVENČÍ (setkání, schůzek)

(průvodce)

Jméno průvodce:.....

Jméno dítěte:.....

Č.	Datum:	Realizace:	Stručně téma:	Setkání s:	Přílohy:	Délka setkání:	Podpis:
1.		☐ osobně ☐ telefonicky ☐ online		☐ dítě ☐ rodič ☐ pedagog ☐ odborník	Záznam z int. ANO – NE		
2.		☐ osobně ☐ telefonicky ☐ online		☐ dítě ☐ rodič ☐ pedagog ☐ odborník	Záznam z int. ANO – NE		
3.		☐ osobně ☐ telefonicky ☐ online		☐ dítě ☐ rodič ☐ pedagog ☐ odborník	Záznam z int. ANO – NE		
4.		☐ osobně ☐ telefonicky ☐ online		☐ dítě ☐ rodič ☐ pedagog ☐ odborník	Záznam z int. ANO – NE		
5.		☐ osobně ☐ telefonicky ☐ online		☐ dítě ☐ rodič ☐ pedagog ☐ odborník	Záznam z int. ANO – NE		
6.		☐ osobně ☐ telefonicky ☐ online		☐ dítě ☐ rodič ☐ pedagog ☐ odborník	Záznam z int. ANO – NE		
7.		☐ osobně ☐ telefonicky ☐ online		☐ dítě ☐ rodič ☐ pedagog ☐ odborník	Záznam z int. ANO – NE		
8.		☐ osobně ☐ telefonicky ☐ online		☐ dítě ☐ rodič ☐ pedagog ☐ odborník	Záznam z int. ANO – NE		

Č.	Datum:	Realizace:	Stručně téma:	Setkání s:	Přílohy:	Délka setkání:	Podpis:
9.		☐ osobně ☐ telefonicky ☐ online		☐ dítě ☐ rodič ☐ pedagog ☐ odborník	Záznam z int. ANO – NE		
10.		☐ osobně ☐ telefonicky ☐ online		☐ dítě ☐ rodič ☐ pedagog ☐ odborník	Záznam z int. ANO – NE		
11.		☐ osobně ☐ telefonicky ☐ online		☐ dítě ☐ rodič ☐ pedagog ☐ odborník	Záznam z int. ANO – NE		
12.		☐ osobně ☐ telefonicky ☐ online		☐ dítě ☐ rodič ☐ pedagog ☐ odborník	Záznam z int. ANO – NE		
13.		☐ osobně ☐ telefonicky ☐ online		☐ dítě ☐ rodič ☐ pedagog ☐ odborník	Záznam z int. ANO – NE		
14.		☐ osobně ☐ telefonicky ☐ online		☐ dítě ☐ rodič ☐ pedagog ☐ odborník	Záznam z int. ANO – NE		
15.		☐ osobně ☐ telefonicky ☐ online		☐ dítě ☐ rodič ☐ pedagog ☐ odborník	Záznam z int. ANO – NE		
16.		☐ osobně ☐ telefonicky ☐ online		☐ dítě ☐ rodič ☐ pedagog ☐ odborník	Záznam z int. ANO – NE		

ZÁZNAM Z INTERVENCE (setkání, schůzky) č. ....

Jméno vyškoleného pedagogického pracovníka:..... Datum:.....

Jméno dítěte:.....

Forma, resp. typ intervence (označte):

- individuální pomáhající rozhovor s dítětem   konzultace případu s odborníkem na řešenou problematiku
 schůzka s rodiči   facilitované skupinové setkání
 schůzka s třídním učitelem   jiné .....

Cíl setkání:

Témata rozhovoru:

Přínosy (závěry) intervence (setkání, schůzky):

Využité techniky a pomůcky (zejm. při práci s dítětem):

Náměty pro další práci s dítětem:

Úkol (pro dítě):

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

rozum
acid
pro školy

Další otázky, postřehy pro konzultaci s odborným garantem pro školu atp.:

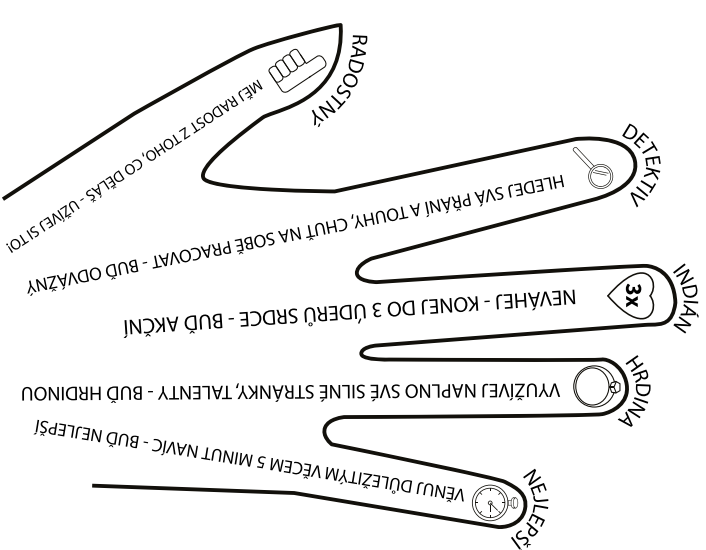
Další poznámky:

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MŮJ ZÁZNAMNÍČEK

Moje křestní jméno nebo přezdívka:

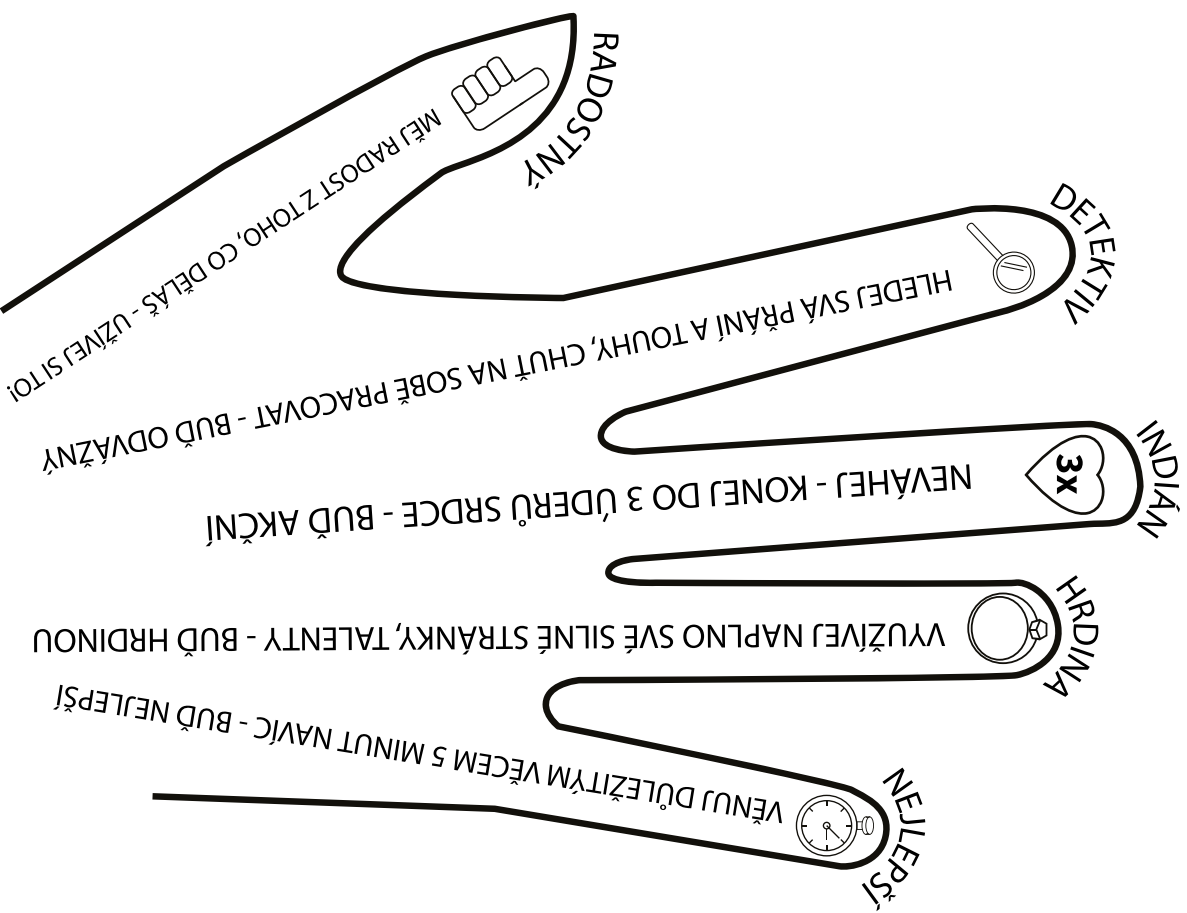
Zapiš si jméno průvodce a kontakt:

Mým průvodcem je: .....

Telefon: .....

E-mail:.....

Ruka – pomocník pro děti i průvodce

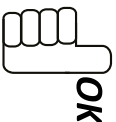

Materiál vznikl v rámci projektu

Rozum a Cit pro školy č. CZ.03.2.X/0.0/0.0/17_076/0011465

podpořeného, na základě výzvy MPSV ČR, z Evropského sociálního fondu,
Operačního programu Zaměstnanost.

Co znamenají symboly?

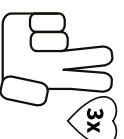
OK

RADOSTNÝ
Vzájemně jsme se více poznali
Setkání bylo příjemné
Cítil/a jsem se bezpečně
Zažil/a jsem pochvalu, ocenění

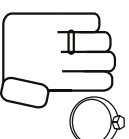
DETEKTIV

Hledali jsme, co potřebuji, co si přeji, po čem toužím
Zkoumali jsme nějakou situaci, příběh

INDIÁN

Stanovili jsme cíl a kroky k jeho dosažení

HRDINA

Pojmenovávali jsme mé silné stránky - co mi jde, v čem jsem
dobrý/á a jak silné stránky a talenty využít v situacích, kdy je
potřeba překonat problém, překážku

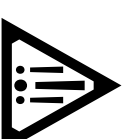

NEJLEPŠÍ

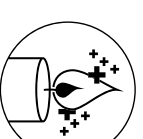
Hledali jsme cestu, jak rozvíjet a využít mé talenty
Hledali jsme motivaci věnovat více času tomu, co chci v životě
zlepšit, překonat, dokázat
Zjistil/a jsem, v čem jsem výjimečný/á, originální

Potřeboval/a jsem si popovídat, svěřit se

Řešili jsme nepříjemnou situaci, která se mi v životě přihodila

Setkání pro mě znamenalo možnost odpočinku, relaxace

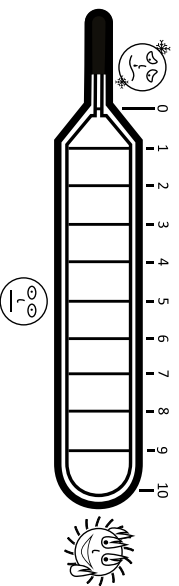

Inspirace, nápad, zážitek, poznámka, úkol

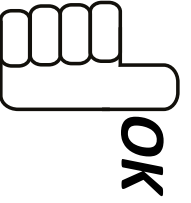
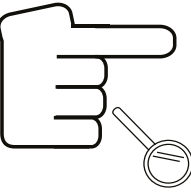
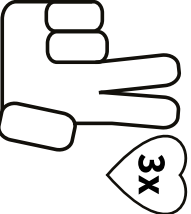
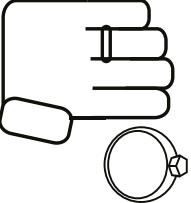
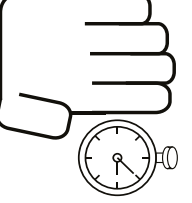
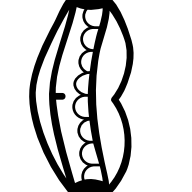
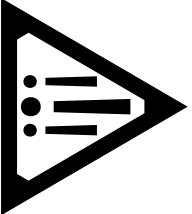
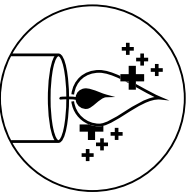
ZÁZNAMOVÝ ZE SETKÁNÍ

Setkání 1.

Dne: .....

Jak se cítím na konci setkání?

 OK			
			

Blank space for writing notes.

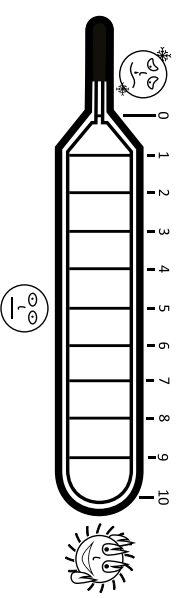
Large blank space for writing notes.

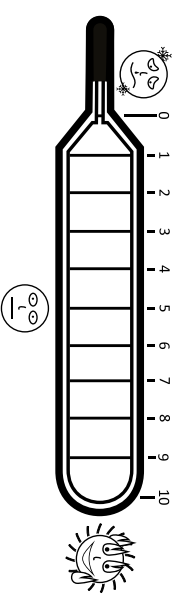
Setkání 2.

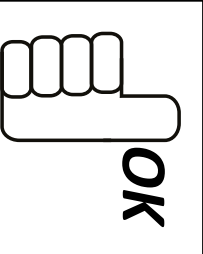
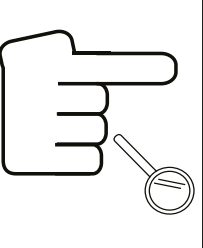
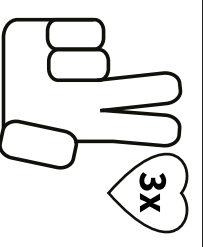
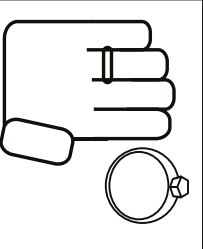
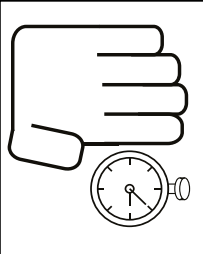
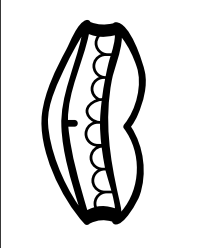
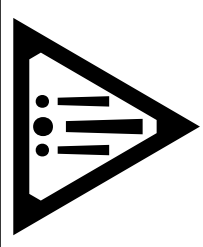
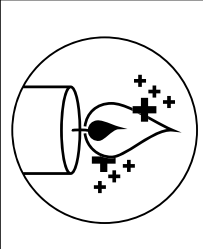
Dne: ..... V..... hodin

Jak se cítím na začátku setkání?

Jak se cítím na konci setkání?

 <p>OK</p>		 <p>3x</p>	
			

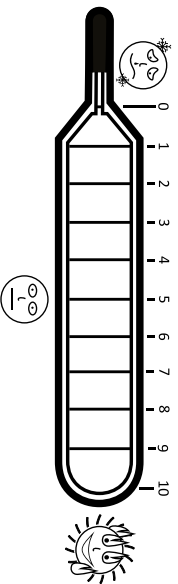

Blank rectangular area for writing.

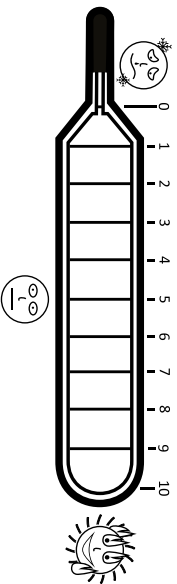
Setkání 3.

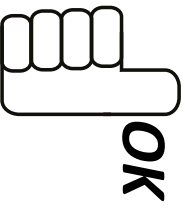
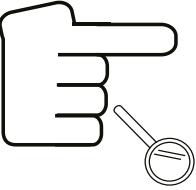
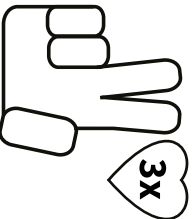
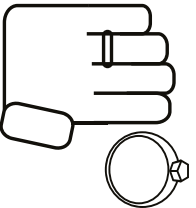
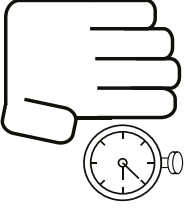

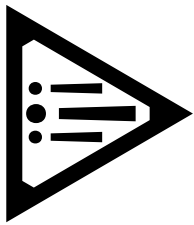
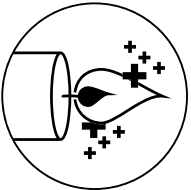
Dne: ..... V..... hodin

Jak se cítím na začátku setkání?

Jak se cítím na konci setkání?

 OK		 3x	
			

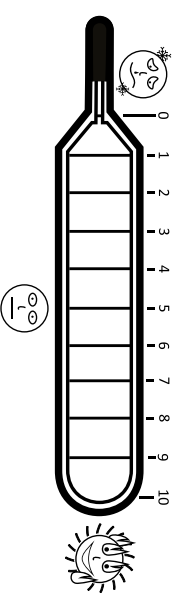
Blank rectangular area for writing.

Large blank rectangular area for writing.

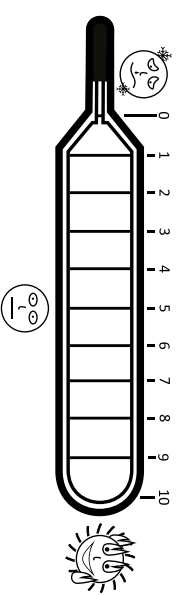
Setkání 4.

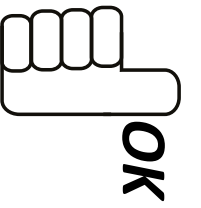
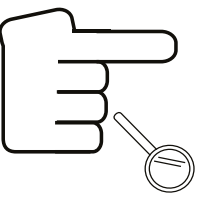
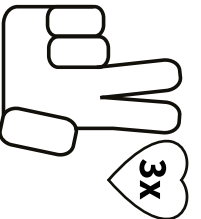
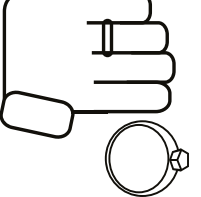
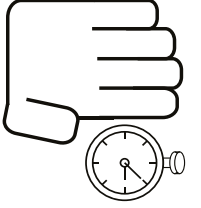
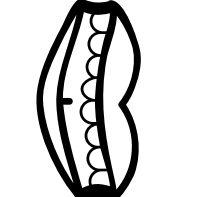
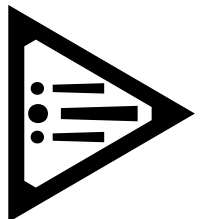
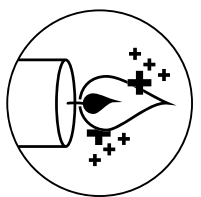
Dne: ..... V..... hodin

Jak se cítím na začátku setkání?

Jak se cítím na konci setkání?

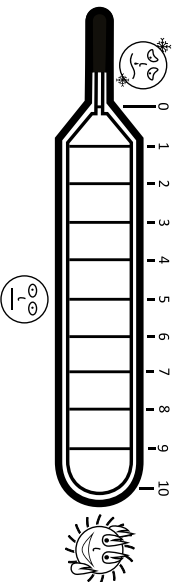
			
			

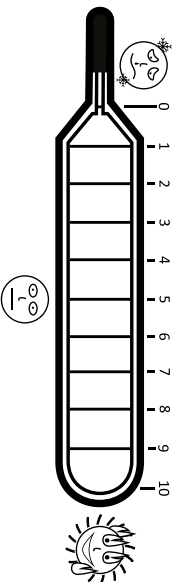
Setkání 5.

Dne: ..... V..... hodin

Jak se cítím na začátku setkání?

Jak se cítím na konci setkání?

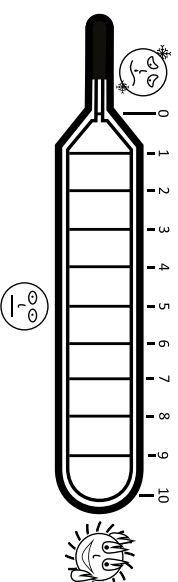
 OK			

A large empty rectangular box for writing, with a pencil icon in the top right corner.

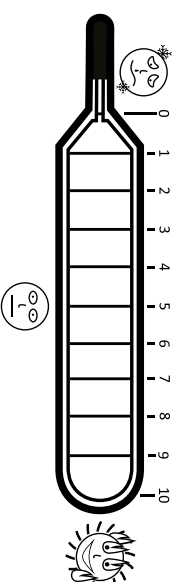
Setkání 14.

Dne: ..... V..... hodin

Jak se cítím na začátku setkání?

Jak se cítím na konci setkání?

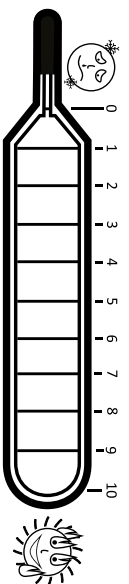

 OK			

A large empty rectangular box for writing, with a pencil icon in the top right corner.

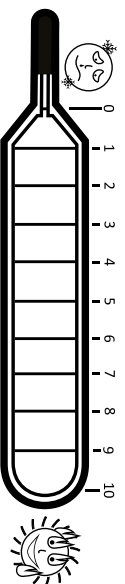
Setkání 13.

Dne: ..... V..... hodin

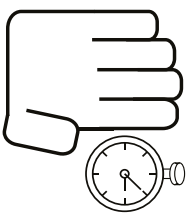
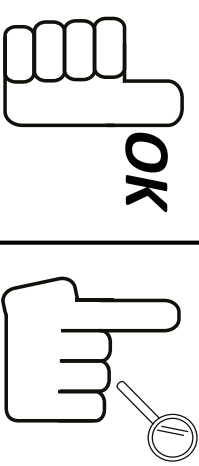
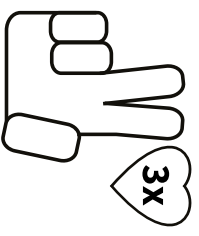
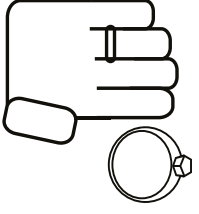
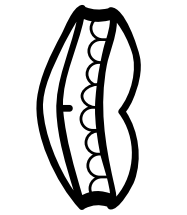
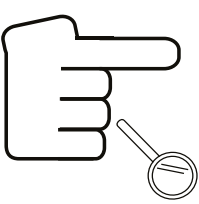
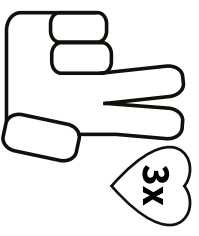
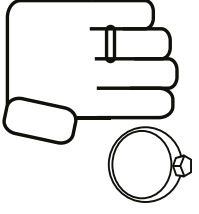
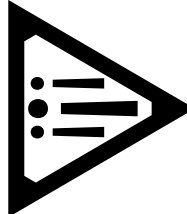
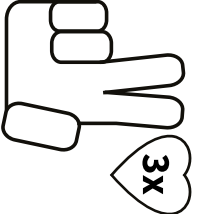
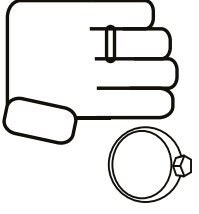
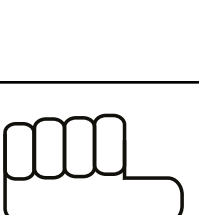
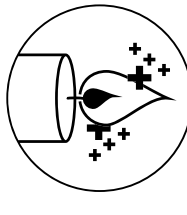
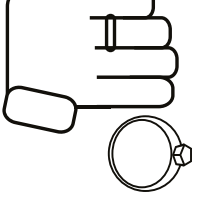
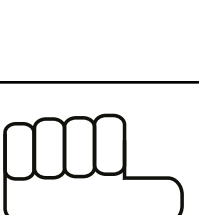
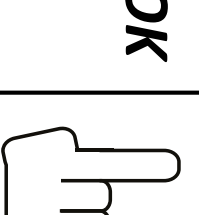
Jak se cítím na začátku setkání?

1

Jak se cítím na konci setkání?

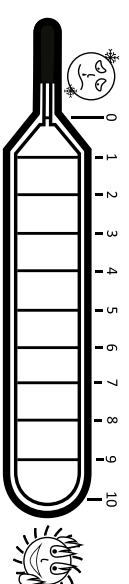
10

 OK			
			
			
			

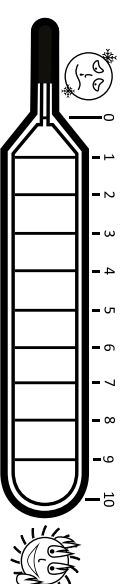
Setkání 6.

Dne: ..... V..... hodin

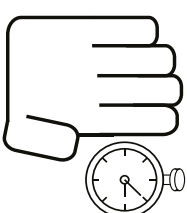
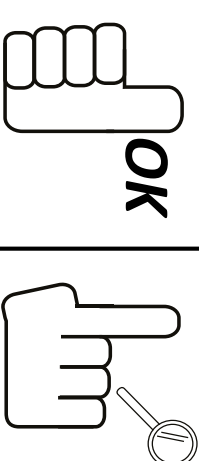
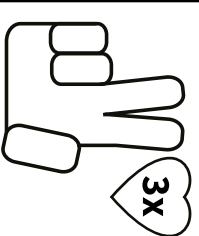
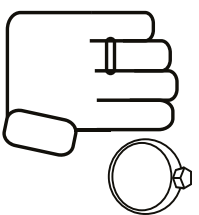
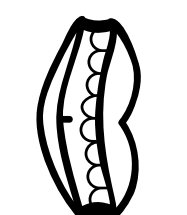
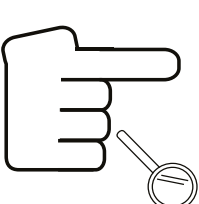
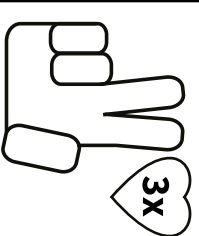
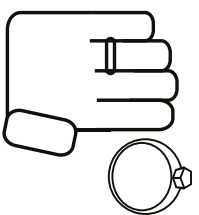
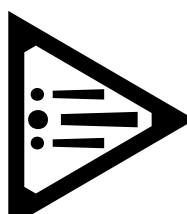
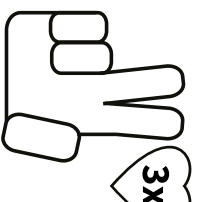
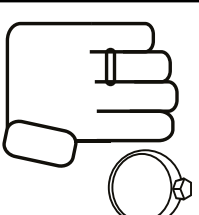

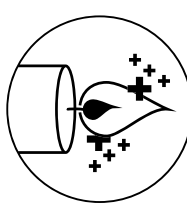
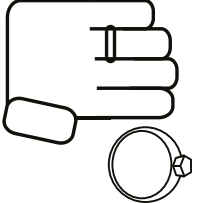

Jak se cítím na začátku setkání?

1

Jak se cítím na konci setkání?

10

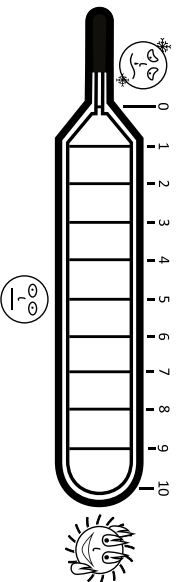
 OK			
			
			
			

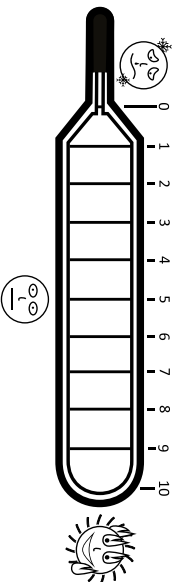
Setkání 7.

Dne: ..... V..... hodin

Jak se cítím na začátku setkání?

Jak se cítím na konci setkání?

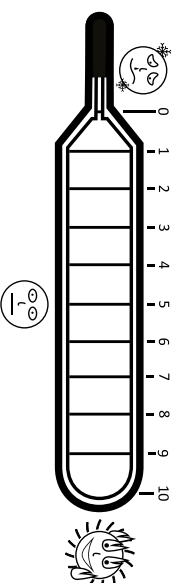
<p>OK</p>			

A large empty rectangular box for writing, with a pencil icon in the top right corner.

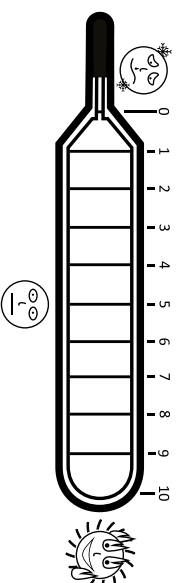
Setkání 12.

Dne: ..... V..... hodin

Jak se cítím na začátku setkání?

Jak se cítím na konci setkání?

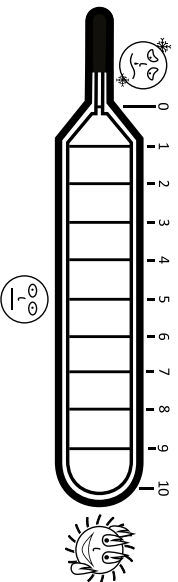
<p>OK</p>			

A large empty rectangular box for writing, with a pencil icon in the top right corner.

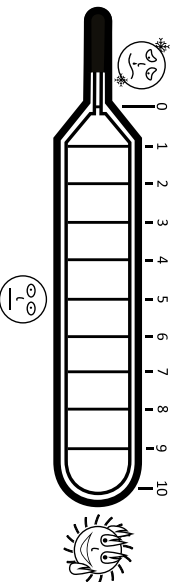
Setkání 11.

Dne: ..... V..... hodin

Jak se cítím na začátku setkání?

Jak se cítím na konci setkání?

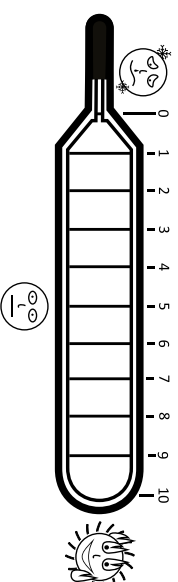

OK			

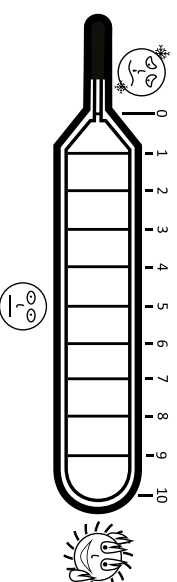

Setkání 8.

Dne: ..... V..... hodin

Jak se cítím na začátku setkání?

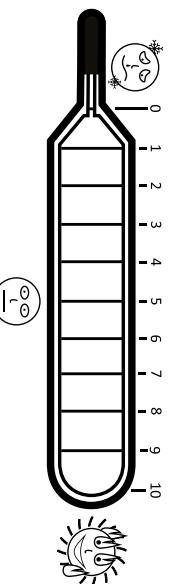
Jak se cítím na konci setkání?

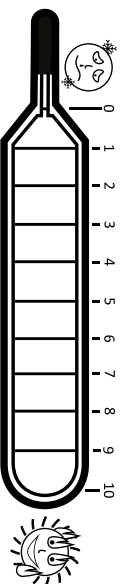
OK			

Setkání 9.

Dne: ..... V..... hodin

Jak se cítím na začátku setkání?

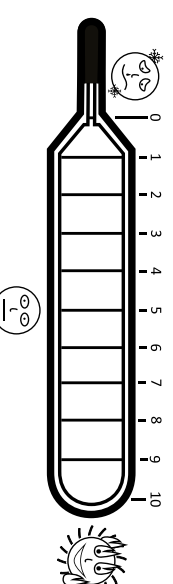

Jak se cítím na konci setkání?

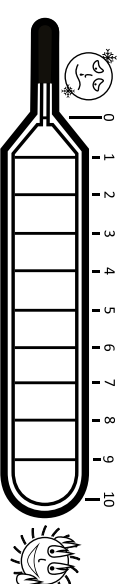

Setkání 10.

Dne: ..... V..... hodin

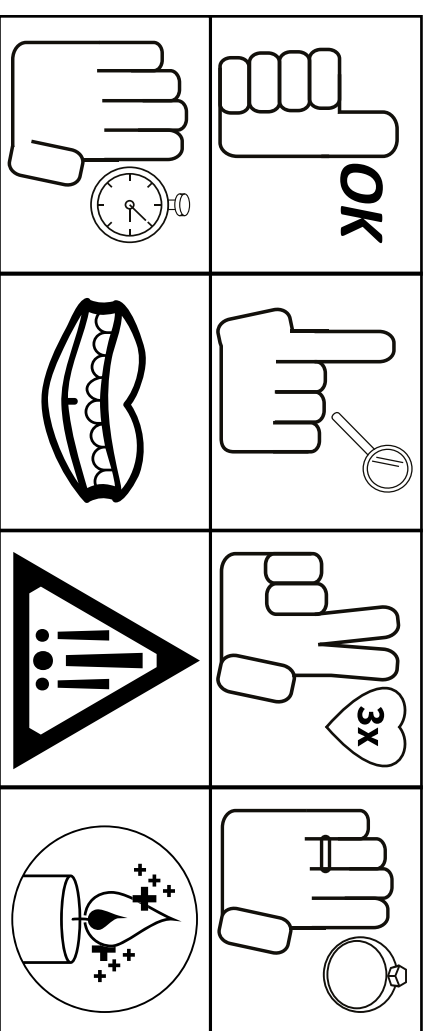
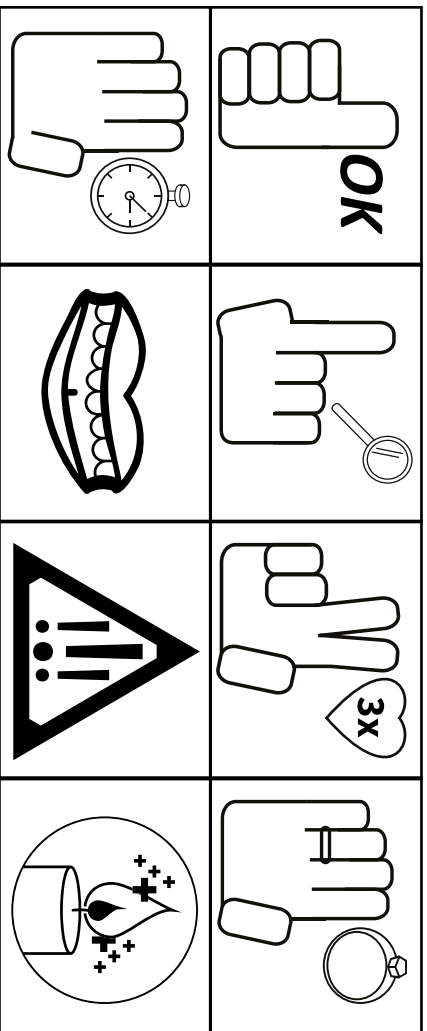

Jak se cítím na začátku setkání?

Jak se cítím na konci setkání?

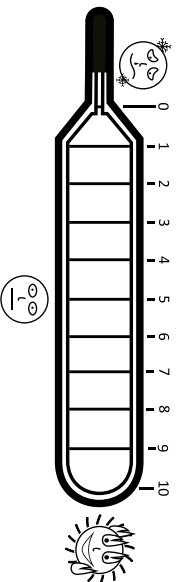

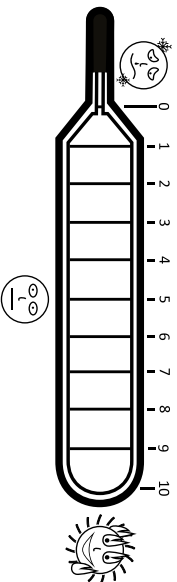
Setkání .....

Dne: ..... V..... hodin

Jak se cítím na začátku setkání?

Jak se cítím na konci setkání?

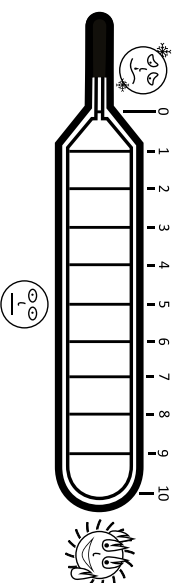
 OK			

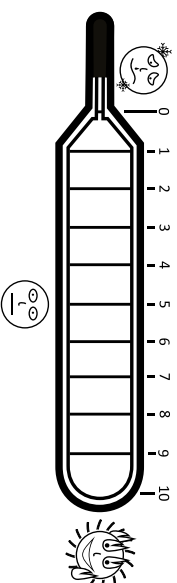
Setkání .....

Dne: ..... V..... hodin

Jak se cítím na začátku setkání?

Jak se cítím na konci setkání?

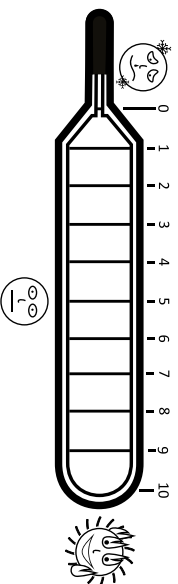

 OK			

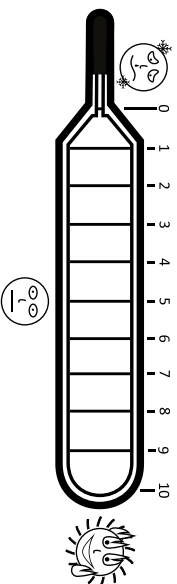
Setkání .....

Dne: ..... V..... hodin

Jak se cítím na začátku setkání?

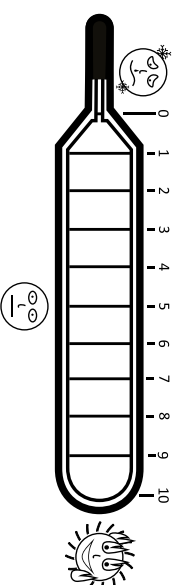
Jak se cítím na konci setkání?

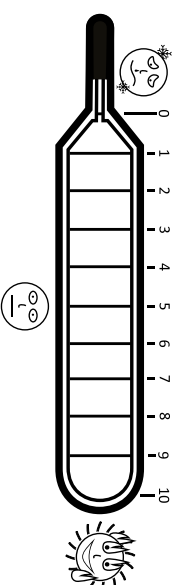
Setkání .....

Dne: ..... V..... hodin

Jak se cítím na začátku setkání?

Jak se cítím na konci setkání?

OK			

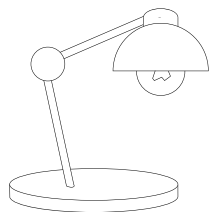
OK			

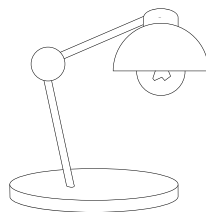

OTÁZKY K ZÁZNAMOVÉMU ARCHU „PŘÍBĚH TŘÍDY – LAMPIČKY“

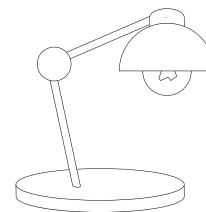
Jak se cítím ve třídě?

mizerně, špatně

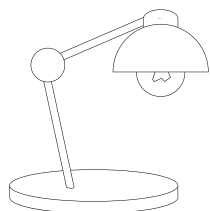

jde to

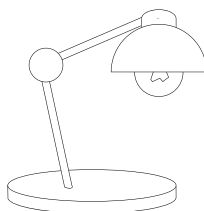

skvěle, super

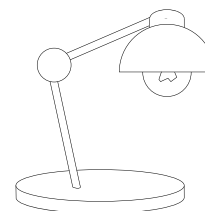
Jak jsem na tom s kamarády?

jsem sám, nemám žádné kamarády,
nikdo se se mnou nebaví

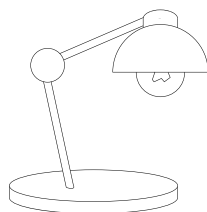

mám už pár kamarádů

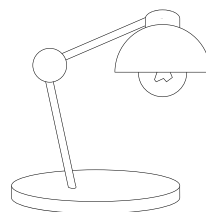

mám hodně kamarádů, bavíme se
a hrajeme si všichni spolu

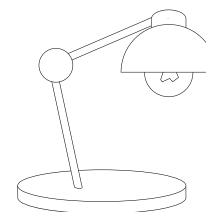
Ublížíme si ve třídě?

stále mi ubližují, posmívají se mi

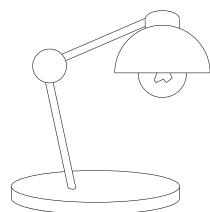

někdy, občas, jsou tací, kdo se dokáží
druhých zastat

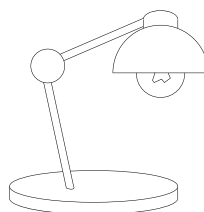

neublížíme si, jsme kamarádi,
dokážeme se za sebe postavit

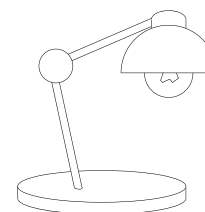
Jsme dobrá parta, není někdo sám?

naše třída není dobrá parta, více dětí
nemá kamarády, je samo

začínáme být jako třída parta,
už skoro nikdo není sám

nikdo není sám, jsme prima parta
a už umíme řešit případné problémy

Teploměr

DOTAZNÍK PRO MAPOVÁNÍ PROŽÍVÁNÍ VYBRANÝCH OBLASTÍ ŽIVOTA DĚTÍ

Datum:.....

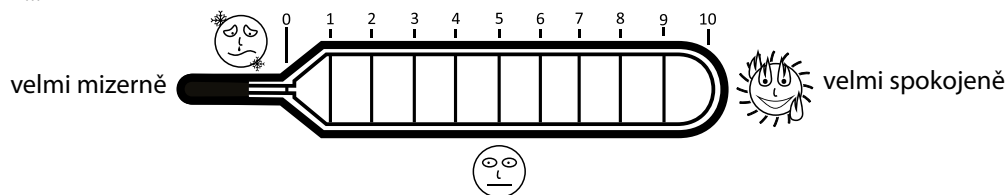
Jméno administrátora:.....

Jméno dítěte:.....

Postupně projdi následujících 16 otázek, které se týkají tvého prožívání života spojeného především se školou a volným časem. U každé otázky je obrázek teploměru, označ na něm odpověď na danou otázku.

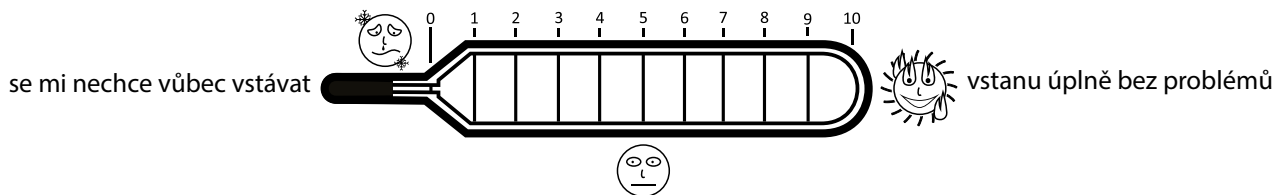
1. Jak se v poslední době celkově cítíš?

V poslední době se cítím...

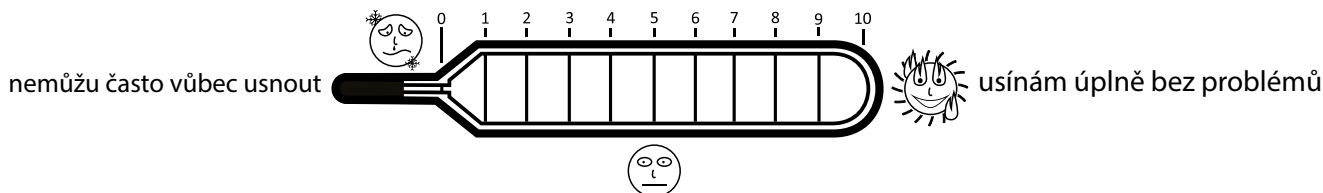
2. Jak se ti ráno vstává, když máš jít do školy?

Ráno...

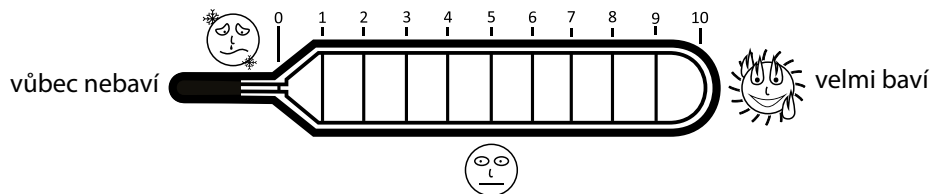
3. Jak večer usínáš?

Večer...

4. Jak tě baví učení ve škole?

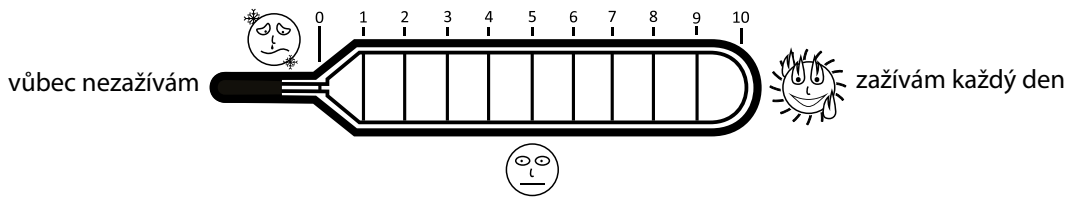
Učení ve škole mě...

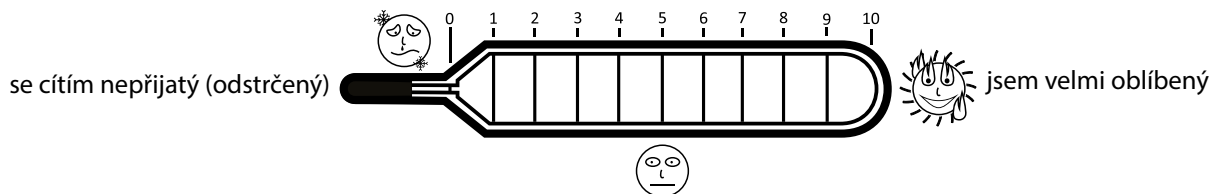
5. Zažíváš ve škole úspěch?

Úspěch ve škole...

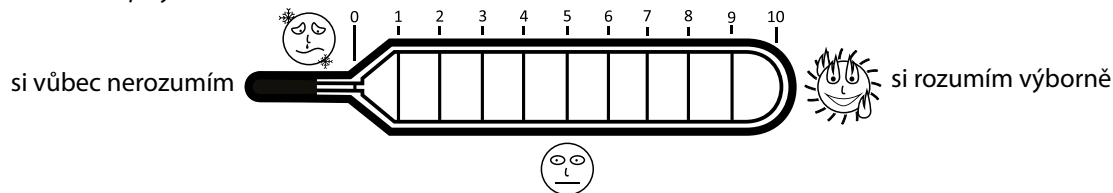
6. Jak se cítíš ve své třídě?

Ve své třídě...

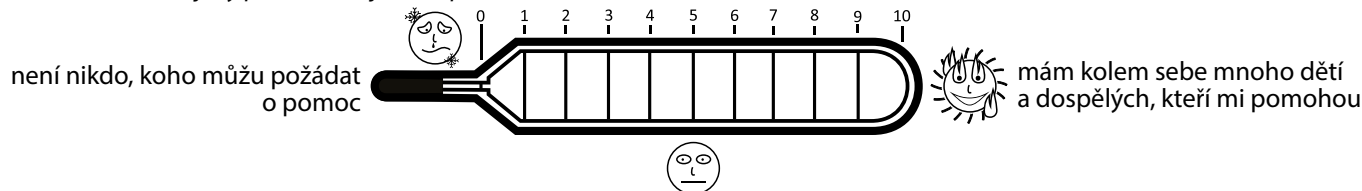
7. Jak vycházíš s učiteli nebo ostatními dospělými ve škole?

S učiteli nebo ostatními dospělými ve škole...

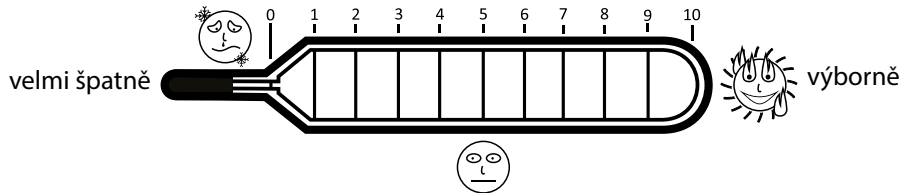
8. Koho z dospělých nebo dětí můžeš ve škole požádat o pomoc, když máš ve škole nějaký problém nebo trápení?

Když mám ve škole nějaký problém, nějaké trápení...

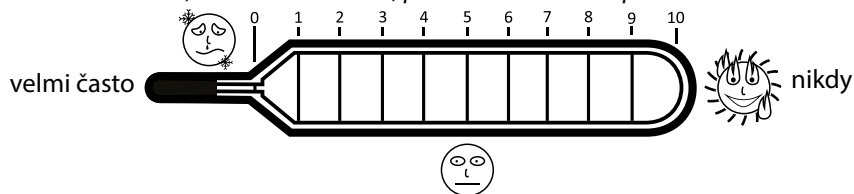
9. Jak se obvykle soustředíš při vyučování?

Při vyučování se obvykle soustředím...

10. Jak často zažíváš ve škole strach ze selhání — že něco nezvládneš, pokazíš a dostaneš špatnou známku, něco ti nepůjde?

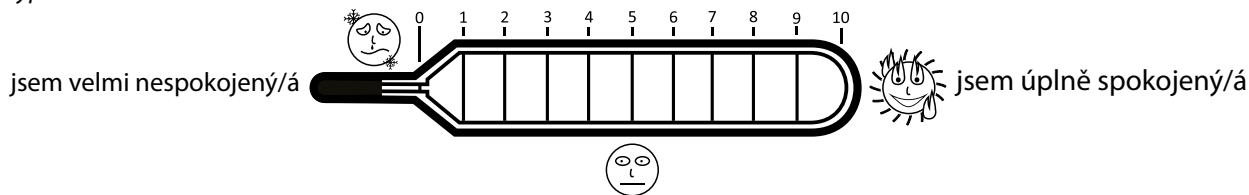
Ve škole zažívám strach ze selhání — strach, že něco nezvládnou, pokazím a dostanu špatnou známku...

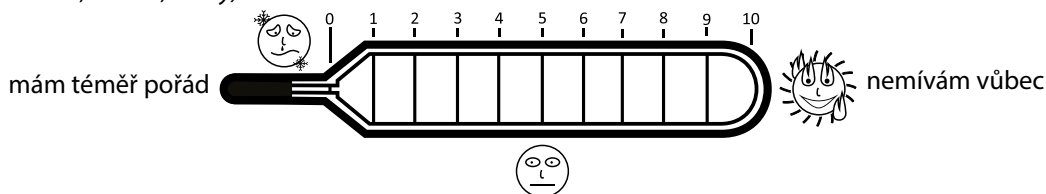
11. Jak jsi spokojený/á se svým vzhledem – s tím, jak vypadáš?

S tím, jak vypadám...

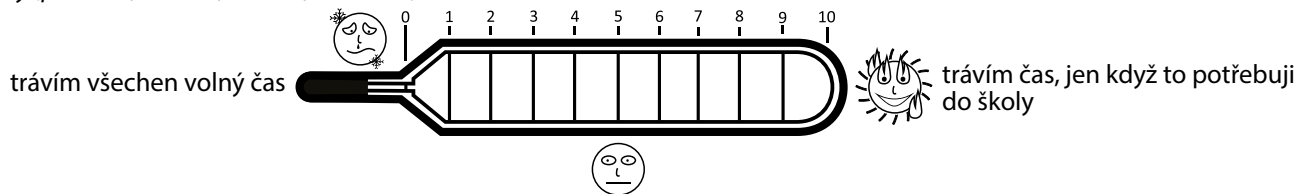
12. Jak často míváš zdravotní potíže – nemoci, bolesti, úrazy?

Zdravotní potíže (nemoci, bolesti, úrazy)...

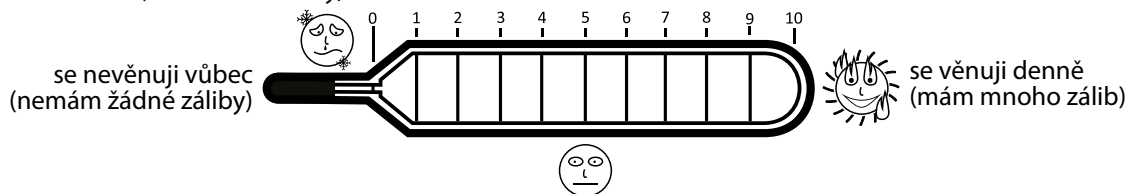
13. Kolik času trávíš u elektroniky (počítače, tabletu, mobilu, televize...)?

U elektroniky (počítače, tabletu, mobilu, televize...)

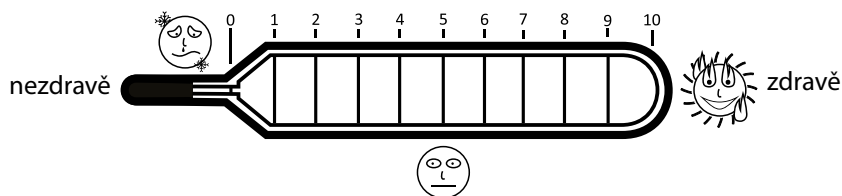
14. Kolik času věnuješ svým zálibám a koníčkům (kromě elektroniky)?

Svým zálibám a koníčkům (kromě elektroniky) ...

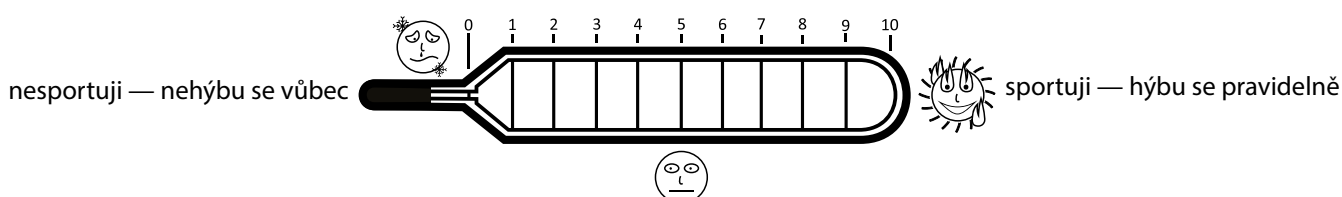

15. Jaký je tvůj jídelníček

Jím...

16. Kolik času strávíš pohybem – sportem?

ARCH PRO ZÁZNAM VÝSLEDKŮ A POZNÁMEK K DOTAZNÍKU PRO MAPOVÁNÍ PROŽÍVÁNÍ VYBRANÝCH OBLASTÍ ŽIVOTA DĚTÍ JEDNORÁZOVÉ DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ:

Jméno administrátora:.....

Datum:.....

Jméno dítěte:.....

Poznámka: Metodika administrace dotazníkového šetření teploter – dotazník pro mapování prožívání vybraných oblastí života dětí je součástí souboru předloh pro práci s dětmi v rámci pomáhajícího rozhovoru a jejich rodinami.

Číslo otázky:	Otázka:	Zadáni škály:	Hodnocení:	Poznámka:
1.	<i>Jak se v poslední době celkově cítíš?</i>	<i>V poslední době se cítím</i> 0 = velmi mizerně 10 = velmi spokojeně		
2.	<i>Jak se ti ráno vstává, když máš jít do školy?</i> <i>Je to jiné o víkendů, prázdninách?</i>	<i>Ráno...</i> 0 = se mi nechce vůbec vstávat 10 = vstanu úplně bez problémů		<i>(Clem je zjistit, zda je to jiné, když není škola, a proč?)</i>
3.	<i>Jak se ti ráno vstává, když máš jít do školy?</i> <i>Je to jiné o víkendů, prázdninách?</i>	<i>Večer...</i> 0 = nemůžu často vůbec usnout 10 = usínám úplně bez problémů		<i>(Clem je zjistit, zda je to jiné, když není škola, a proč?)</i>
4.	<i>Jak tě baví učení ve škole?</i>	<i>Učení ve škole mě</i> 0 = vůbec nebaví 10 = velmi baví		
5.	<i>Zažíváš ve škole úspěch?</i>	<i>Úspěch ve škole</i> 0 = nezažívám vůbec 10 = zažívám každý den		
6.	<i>Jak se cítíš ve své třídě?</i>	<i>Ve své třídě</i> 0 = se cítím nepříjatý/á (odstrčený/á) 10 = jsem velmi oblíbený/á		

Číslo otázky:	Otázka:	Zadání škály:	Hodnocení:	Poznámka:
7.	Jak vycházíte s učiteli nebo ostatními dospělými ve škole?	S učiteli nebo ostatními dospělými ve škole 0 = si vůbec nerozumím 10 = si rozumím výborně		
8.	Existuje někdo dospělý nebo někdo z dětí, koho můžete požádat o pomoc, když vás ve škole nějaký problém nebo trápení?	Když mám ve škole nějaký problém, nějaké trápení 0 = není nikdo, koho můžu požádat o pomoc 10 = mám kolem sebe mnoho dětí a dospělých, kteří mi pomohou		
9.	Jak se obvykle soustředíte při vyučování?	Při vyučování se obvykle soustředím 0 = velmi špatně 10 = výborně		
10.	Jak často zažíváte ve škole strach ze selhání – že něco nezvládnete, pokazíte a dostanete špatnou známku, něco ti nepůjde?	Ve škole zažívám strach ze selhání (strach, že něco nezvládnu, dostanu špatnou známku) 0 = velmi často 10 = nikdy		
11.	Jak jsi spokojený/á se svým vzhledem – s tím, jak vypadáš?	S tím, jak vypadám 0 = jsem velmi nespokojený/á 10 = jsem úplně spokojený/á		
12.	Jak často míváš zdravotní potíže – nemoci, bolesti, úrazy?	Zdravotní potíže (nemoci, bolesti, úrazy) 0 = mám téměř pořád 10 = nemívám vůbec		
13.	Kolik času trávíš u elektroniky? (počítače, tabletu, mobilu, televize...)	U elektroniky 0 = trávím všechn volný čas 10 = trávím čas, jen když to potřebuji do školy		
14.	Kolik času věnuješ svým zálibám a koníčkům? (kromě elektroniky)	Svým zálibám a koníčkům se věnuji 0 = vůbec 10 = denně		
15.	Jaký je tvůj jídelníček?	Jím 0 = nezdravě 10 = zdravě		
16.	Kolik času strávíš pohybem – sportem?	0 = nesportuji – nehýbu se vůbec 10 = sportuji, hýbu se pravidelně (téměř denně)		

ARCH PRO ZÁZNAM VÝSLEDKŮ A POZNÁMEK K DOTAZNÍKU PRO MAPOVÁNÍ PROŽÍVÁNÍ VYBRANÝCH OBLASTÍ ŽIVOTA DĚTÍ

SROVNÁVACÍ DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ:

Datum (počátek administrace):.....

Datum (závěr administrace):.....

Jméno administrátora:.....

Jméno dítěte:.....

Poznámka: Metodika administrace dotazníkového šetření teploměr – dotazník pro mapování prožívání vybraných oblastí života dětí je součástí souboru předloh pro práci s dětmi v rámci pomáhajícího rozhovoru a jejich rodinami.

Číslo otázky:	Otázka:	Zadáni škály:	Hodnocení (počátek):	Hodnocení (závěr):	Poznámka:
1.	Jak se v poslední době celkově cítíš?	V poslední době se cítím 0 = velmi mizerně 10 = velmi spokojeně			
2.	Jak se ti ráno vstává, když máš jít do školy?	Ráno... 0 = se mi nechce vůbec vstávat 10 = vstanu úplně bez problémů			(Cílem je zjistit, zda je to jiné, když není škola, a proč?)
3.	Jak se ti ráno vstává, když máš jít do školy?	Večer... 0 = nemůžu často vůbec usnout 10 = usínám úplně bez problémů			(Cílem je zjistit, zda je to jiné, když není škola, a proč?)
4.	Jak tě baví učení ve škole?	Učení ve škole mě 0 = vůbec nebaví 10 = velmi baví			
5.	Zažíváš ve škole úspěch?	Úspěch ve škole 0 = nezažívám vůbec 10 = zažívám každý den			
6.	Jak se cítíš ve své třídě?	Ve své třídě 0 = se cítím nepříjatý/á (odsťrcený/á) 10 = jsem velmi oblíbený/á			

Číslo otázky:	Otázka:	Zadání škály:	Hodnocení (počátek):	Hodnocení (závěr):	Poznámka:
7.	Jak vycházíte s učiteli nebo ostatními dospělými ve škole?	S učiteli nebo ostatními dospělými ve škole 0 = si vůbec nerozumím 10 = si rozumím výborně			
8.	Existuje někdo dospělý nebo někdo z dětí, koho můžete požádat o pomoc, když vás ve škole nějaký problém nebo trápení?	Když mám ve škole nějaký problém, nějaké trápení 0 = není nikdo, koho můžu požádat o pomoc 10 = mám kolem sebe mnoho dětí a dospělých, kteří mi pomohou			
9.	Jak se obvykle soustředíte při vyučování?	Při vyučování se obvykle soustředím 0 = velmi špatně 10 = výborně			
10.	Jak často zažíváte ve škole strach ze selhání – že něco nezvládnete, pokazíte a dostanete špatnou známku, něco ti nepůjde?	Ve škole zažívám strach ze selhání <i>(strach, že něco nezvládnu, dostanu špatnou známku)</i> 0 = velmi často 10 = nikdy			
11.	Jak jsi spokojený/á se svým vzhledem – s tím, jak vypadáš?	S tím, jak vypadám 0 = jsem velmi nespokojený/á 10 = jsem úplně spokojený/á			
12.	Jak často míváš zdravotní potíže – nemoci, bolesti, úrazy?	Zdravotní potíže (nemoci, bolesti, úrazy) 0 = mám téměř pořád 10 = nemívám vůbec			
13.	Kolik času trávíš u elektroniky? <i>(počítače, tabletu, mobilu, televize...)</i>	U elektroniky 0 = trávím všechn volný čas 10 = trávím čas, jen když to potřebuji do školy			
14.	Kolik času věnuješ svým zálibám a koníčkům? <i>(kromě elektroniky)</i>	Svým zálibám a koníčkům se věnuji 0 = vůbec 10 = denně			
15.	Jaký je tvůj jídelníček?	Jím 0 = nezdravě 10 = zdravě			
16.	Kolik času strávíš pohybem – sportem?	0 = nesportuji – nehýbu se vůbec 10 = sportuji, hýbu se pravidelně (téměř denně)			

Dotazník pro rodiče • Mapování

JAK DÍTĚ PROŽÍVÁ VYBRANÉ OBLASTI ŽIVOTA

Jméno dítěte:.....

Datum:.....

Jméno rodiče:.....

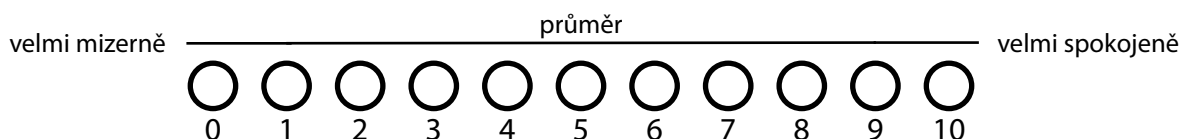
Prosím, zmapujte pomocí následujícího dotazníku, jak podle Vás prožívá Vaše dítě vybrané oblasti, zejména v rámci školy a trávení volného času. Vycházejte při tom zejména z poslední doby (cca 1–2 měsíce).

Pokud označíte číslo menší než 5, můžete (nemusíte) do poznámky napsat, proč jste zvolili toto hodnocení.

Označte na škále od 0 do 10 (zakroužkováním konkrétního čísla), kdy 0 = je chápána jako nejhorší hodnocení, 5 = je průměr a 10 nejlepší hodnocení:

1. Jak se v poslední době celkově cítí Vaše dítě?

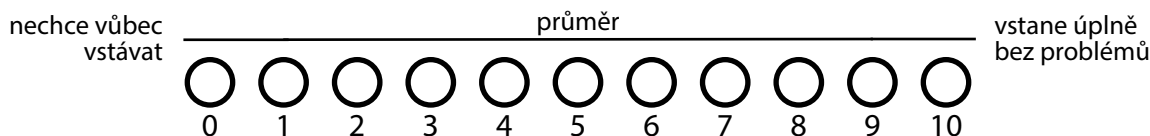
Moje dítě se většinou cítí...

Poznámka, pokud je hodnocení menší než 5:

2. Jak se Vašemu dítěti vstává, když má jít do školy?

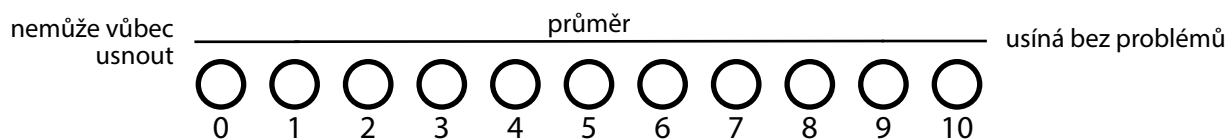
Moje dítě ráno...

Poznámka, pokud je hodnocení menší než 5:

3. Jak Vaše dítě večer usíná?

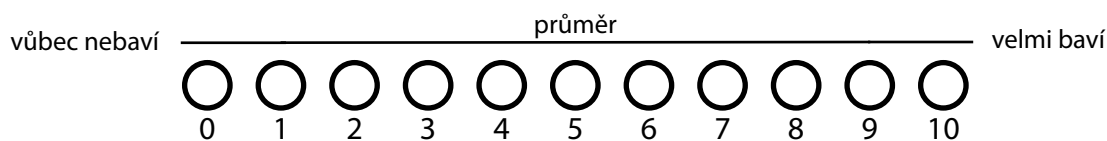
Moje dítě večer...

Poznámka, pokud je hodnocení menší než 5:

4. Jak baví Vaše dítě učení ve škole?

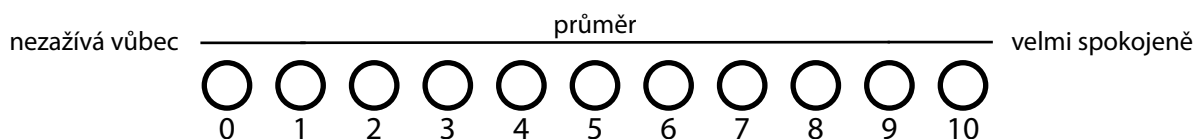
Moje dítě učení ve škole...

Poznámka, pokud je hodnocení menší než 5:

5. Zažívá Vaše dítě ve škole úspěch?

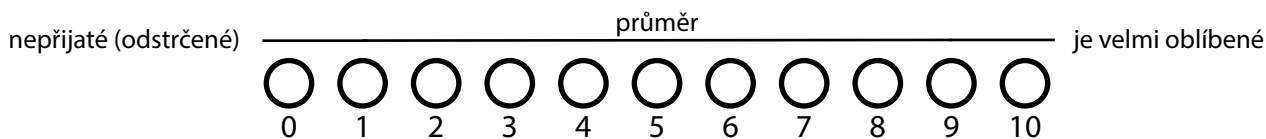
Moje dítě ve škole úspěch...

Poznámka, pokud je hodnocení menší než 5:

6. Jak se cítí Vaše dítě ve své třídě?

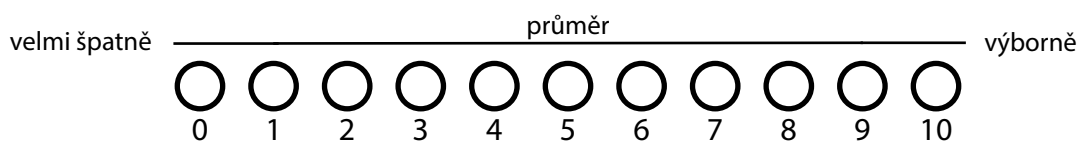
Moje dítě se většinou cítí...

Poznámka, pokud je hodnocení menší než 5:

7. Jak vychází Vaše dítě s učiteli nebo ostatními dospělými ve škole?

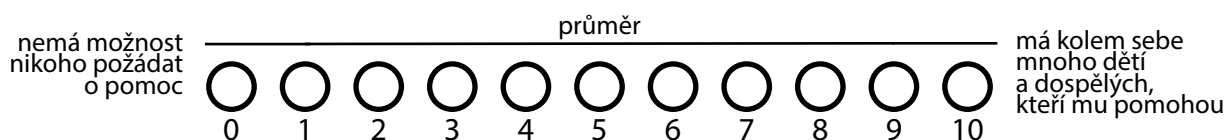
Moje dítě si s učiteli nebo ostatními dospělými ve škole rozumí...

Poznámka, pokud je hodnocení menší než 5:

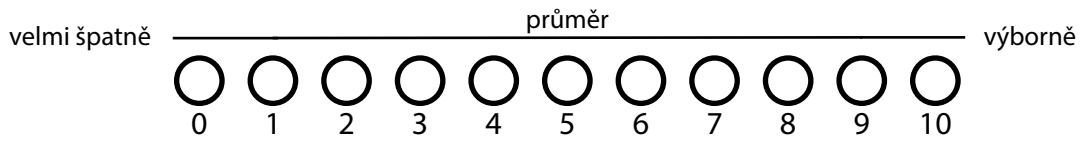
8. Existuje někdo dospělý nebo někdo z dětí, koho může Vaše dítě požádat o pomoc, když má ve škole nějaký problém nebo trápení?

Když má moje dítě ve škole nějaký problém, trápení...

Poznámka, pokud je hodnocení menší než 5:

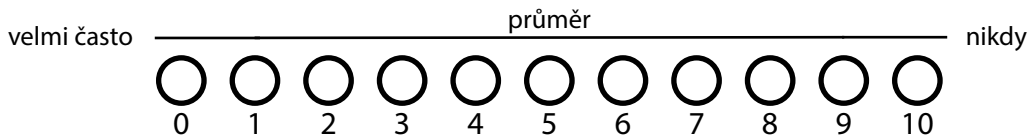
9. Jak se Vaše dítě obvykle soustředí při vyučování (nebo obecně při učení, pokud nedokážete posoudit)
Moje dítě se při vyučování (učení) obvykle soustředí...

Poznámka, pokud je hodnocení menší než 5:

10. Jak často zažívá Vaše dítě ve škole strach ze selhání – že něco nezvládne, pokazí a dostane špatnou známku, něco mu nepůjde?

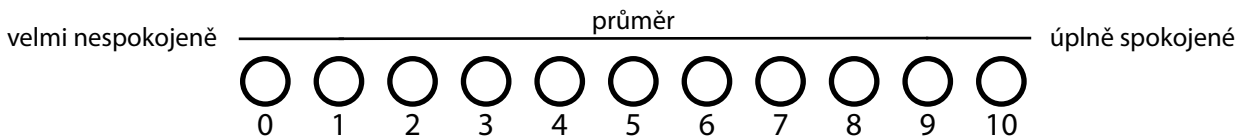
Moje dítě ve škole zažívá strach ze selhání...

Poznámka, pokud je hodnocení menší než 5:

11. Jak je Vaše dítě spokojené se svým vzhledem, s tím, jak vypadá?

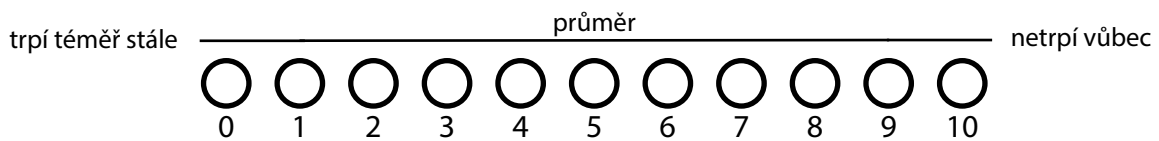
Moje dítě je s tím, jak vypadá...

Poznámka, pokud je hodnocení menší než 5:

12. Jak často mívá Vaše dítě zdravotní potíže (nemoci, bolesti, úrazy)?

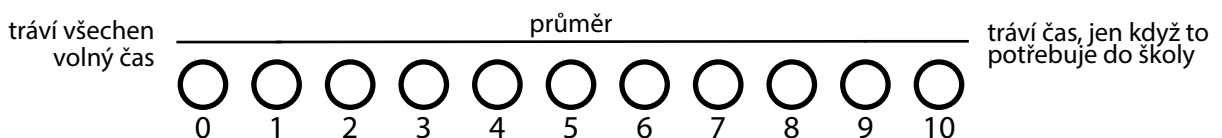
Moje dítě zdravotními potížemi (nemocemi, bolestmi, úrazy) ...

Poznámka, pokud je hodnocení menší než 5:

13. Kolik času tráví Vaše dítě u elektroniky (počítače, tabletu, mobilu, televize...)?

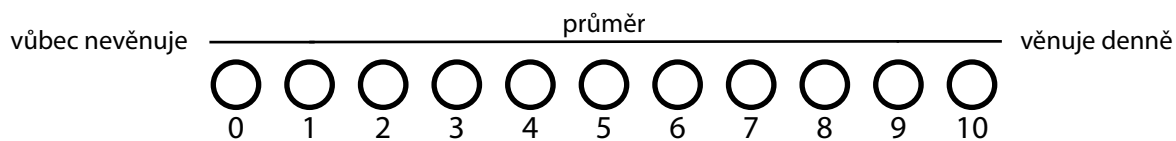
Moje dítě u elektroniky (počítače, tabletu, televize, mobilu) ...

Poznámka, pokud je hodnocení menší než 5:

14. Kolik času věnuje Vaše dítě svým zálibám a koníčkům (kromě elektroniky)?

Moje dítě se zálibám a koníčkům (kromě elektroniky) ...

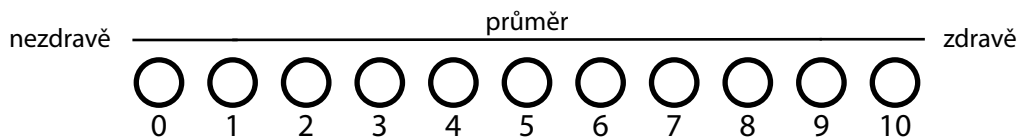

Poznámka, pokud je hodnocení menší než 5:

---

15. Jaký je jídelníček Vašeho dítěte?

Moje dítě jí...

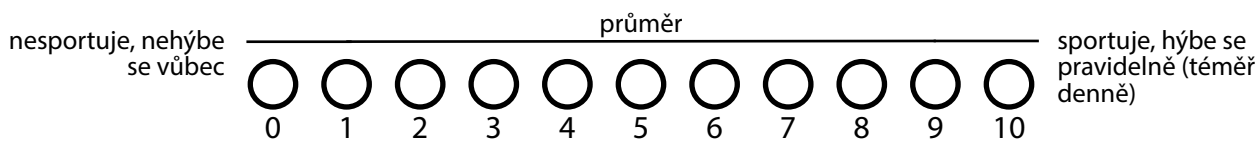

Poznámka, pokud je hodnocení menší než 5:

---

16. Kolik času tráví Vaše dítě sportem – hýbe se?

Moje dítě...

Poznámka, pokud je hodnocení menší než 5:

METODIKA ADMINISTRACE DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ TEPLOMĚŘ

DOTAZNÍK PRO MAPOVÁNÍ PROŽÍVÁNÍ VYBRANÝCH OBLASTÍ ŽIVOTA DĚTÍ

1. Úvod

Teploměr – dotazník slouží k mapování prožívání vybraných oblastí života dítěte a je koncipován jako evaluační pomůcka pro pomáhající pracovníky, kteří byli vyškoleni v rámci projektu Rozum a Cit pro školy č. CZ.03.2.X/0.0/0.0/17_076/0011465 podpořeného na základě výzvy MPSV ČR, ESF, OP Zaměstnanost (dále jen projekt). Pokud bude využíván v jiné souvislosti, upozorňujeme na nutnost odborného přístupu! Předpokládáme využití materiálu odborníky z řad psychologů, psychoterapeutů, psychiatrů, koučů a dalších profesí s příslušným vzděláním v oboru psychologie, psychoterapie, koučování atp. Lze také jistě využít pro výzkumná šetření v rámci odborných prací.

2. Využití dotazníku

Dotazník může sloužit ke srovnání prožívání vybraných oblastí života dítěte v určitém období, kdy je zadán počáteční a závěrečný dotazník, nebo jej lze využít jako pomůcku pro vedení pomáhajícího rozhovoru, kdy má dospělý, který pomáhající rozhovor vede, možnost zmapovat jednotlivé oblasti a dle výsledků zacílit i práci s dítětem. Využívá-li se dotazník ke srovnání určitého období, pak se ukázalo jako možné na počátku a konci použít pouze jeden a ten samý formulář, kdy dítě má možnost vidět na konci monitorovacího období, jak se hodnotilo na počátku, a srovnávat při hodnocení tato období, nebo použít pro každé hodnocení samostatný formulář. Jde o účel, který administrátor dotazníkem sleduje.

3. Instrukce k administraci dotazníku

Pomůcky: vytištěný dotazník a záznamový arch pro srovnávací nebo jednorázové dotazníkové šetření, pastelky nebo fixy, příp. pracovní list Teploměr

Délka administrace: 20 až 30 minut.

Dotazníkem provádí dítě dospělý administrátor, a to nejlépe vyškolený v práci s tímto dotazníkem, resp. vyškolený v metodice projektu. Předpokladem je, že při vyplnění dotazníku povede administrátor s dítětem polostrukturovaný rozhovor a bude výsledky a poznámky k odpovědím zapisovat do záznamových archů, které jsou součástí souboru předloh pro práci s dětmi v rámci pomáhajícího rozhovoru a jejich rodinami.

Na začátku práce s dotazníkem je nutné děti dobře instruovat, jak pracovat se škálou, která je znázorněna pomocí „teploměrů“. Lze k tomu využít i pracovní list Teploměr, který je součástí Pracovních listů pro děti.

Příklad instrukce k zadání dotazníku dítěti:

Máme před sebou 16 otázek, na které budeš odpovídat pomocí teploměru. Teploměr, jak asi víš, měří například teplotu vzduchu, vody nebo jiné tekutiny, těla atd. V nádobce (ukážeme spodní část teploměru) je tekutina a ta při měření teploty vystoupá směrem vzhůru. My jeho pomocí budeme určovat odpověď na otázku a zakreslovat, ke kterému číslu kapalina vystoupá.

Příklad, na kterém si může dítě vyzkoušet hodnocení pomocí teploměru:

Jak ti chutná pizza? 0 na teploměru znamená, že ti vůbec nechutná, 10 pak, že ji miluješ – je to tvé TOP jídlo. Pětka stupnici teploměru půlí – je průměr (přízpusobíme jazyk věku a schopnostem dítěte). Jaké číslo bys na stupnici teploměru tedy ukázal/a... Osvědčilo se také využít pracovního listu Teploměr nebo vyzvat dítě, aby „ukázalo teplotu“ pomocí rukou – ruka na podlaze je 0 a 10 je ruka vzpažená.

U každé otázky dítěti ukážeme 0 a 10 a řekneme: „Nula znamená, že..... a desítka znamená že.....“

Příklad – Otázka č.1:

Jak se v poslední době cítíš? Ukazujeme 0 a řekneme dítěti: „Nula znamená, že se cítíš velmi mizerně, a 10 znamená, že jsi velmi spokojený. Jaké číslo bys tedy na stupnici teploměru ukázal/a ty? či Na kterém čísle se nyní nacházíš?“

Poté, co dítě zvolí, požádáme, aby kapalinu z nádobky nechal vystoupat k danému číslu (vybarví odspoda příslušný počet políček nebo jen označí 0).

Pokud dítě vybere méně než 5, ptáme se: „Co by se muselo stát, změnit, abys byl/a o jeden stupeň výše?“ (pokud je hodnocení velmi nízké), nebo „Co by se muselo stát, změnit, abys byl/a alespoň na 5, atp. Zapišeme pak poznámku do záznamového archu k daným odpovědím. (U otázek č. 2 a 3 je doplňující otázka ohledně odlišností o běžného a víkendového dne, která není uvedena přímo v dotazníku, jen v záznamovém archu – dítě může odpověď jen říct a administrátor ji zaznamená do záznamového archu. V praxi pak některé děti chtěly i tuto odpověď graficky – do stejného teploměru zaznamenat jinou barvou.)

Pokud využíváme dotazník ke srovnání určitého období, mohou být kladeny dítěti otázky u oblastí, které se změnilo – ať již kladně, či záporně.

Příklady otázek:

„Jak se stalo, že jsi před tím označil/a číslo ..... a nyní jsi na ....“

„Jak jsi to udělal/a, že ses tak posunul/a? (při zlepšení)

„Co by ti pomohlo, co by se muselo změnit, abys opět byl/a na čísle, které jsi označil/a předtím – nebo dle situace – abys byl/a na čísle....., o stupeň výše...atp.“ (při zhoršení)

Odpovědi zapisujeme do poznámek k daným odpovědím.

4. Dotazník pro rodiče

V souboru předloh pro práci s dětmi v rámci pomáhajícího rozhovoru a jejich rodinami je k dispozici i Dotazník pro rodiče. Jde v podstatě o tentýž dotazník, jako vyplňuje dítě, s tím, že rodiče poskytují svůj pohled na situaci dítěte. Porovnání hodnocení dítěte a rodičů může být zdrojem cenných poznatků pro pomáhající rozhovor.

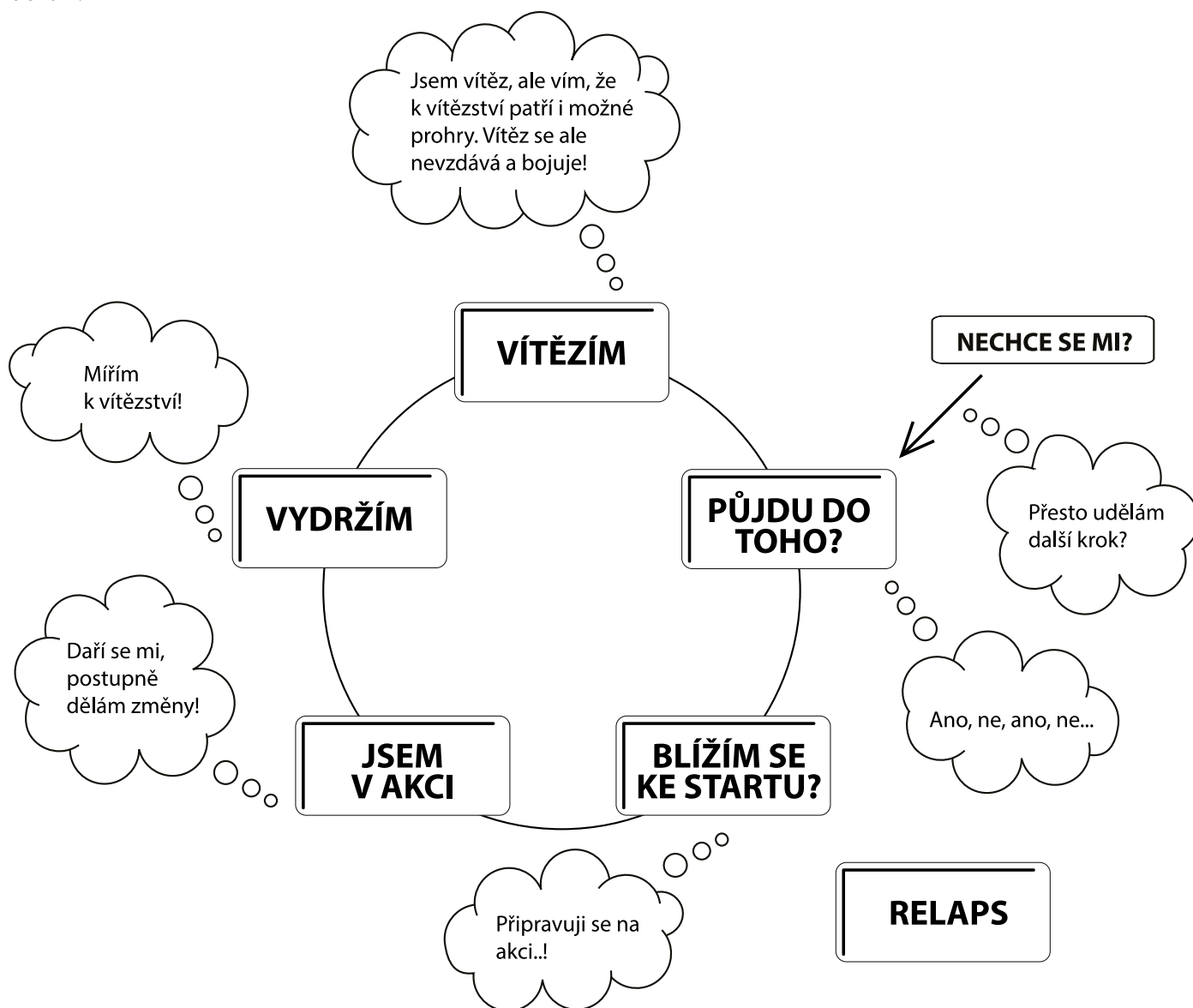
POMOCNÁ TABULKA PRO DEFINOVÁNÍ CÍLE POMOCÍ KOUČOVACÍ TECHNIKY SMART A KOLO ZMĚNY

Pomocná tabulka pro definování cíle – SMART

S – Specifičnost	Je můj cíl dostatečně specifický, konkrétní?
M – Měřitelnost	Jakým způsobem poznám, že jsem ho dosáhl/a?
A – Akceptování cíle	Mám motivaci, abych se na cestu k dosažení cíle pustil/a? V jaké fázi motivace k dosahování cíle se nacházím? (Můžete využít principů motivačních rozhovorů – Kola změny. Práce s kolem změny je popsána v Příručce.)
R – Reálnost dosažení	Je pro mě reálné cíle dosáhnout?
T – Timing	Dokdy chci cíle dosáhnout?

Kolo změny

Prostřednictvím kola změny můžete zhodnotit, v jaké fázi motivace se dítě či jeho rodina z hlediska zvoleného cíle nachází.

PODPŮRNÝ INDIVIDUÁLNÍ PLÁN DÍTĚTE A JEHO RODINY

Jméno dítěte:.....

Jméno průvodce:.....

Začátek spolupráce:.....

Ukončení spolupráce:.....

Pomáhající rozhovor – setkávání s průvodcem a další podpora:

- chce absolvovat dítě samo – na základě své potřeby (oslovilo průvodce samo dítě)
- doporučila absolvovat dítěti škola, resp. .... (doplňte třídní učitel, výchovný poradce, školní psycholog atp.)
- je realizován na žádost rodiny

Důvod doporučení dítěte pro setkávání s průvodcem a další podporu ze strany rodiny, školy (pokud nevězela potřeba od dítěte):

Důvod oslovení dítětem:

Forma spolupráce s rodinou:

Informovaný souhlas s pomáhajícím rozhovorem podepsán zákonnými zástupci dne .....

Skupinová terciární intervence ve třídě:

Žádoucí ANO NE

Realizována ANO NE

Přínos proběhlé intervence ve třídě:

Forma možné podpory dítěte a jeho rodiny v rámci terciárního externího týmu odborníků:

- psychoterapie
- psychiatrická intervence
- psychologické vyšetření
- adiktologická nebo etopedická intervence
- speciálně pedagogická intervence
- logopedická intervence
- fyzioterapeutická intervence
- nutriční poradenství
- hipoterapie
- čínská medicína
- právní poradenství
- jiné .....

Forma možné podpory dítěte a jeho rodiny v rámci terciárního externího týmu odborníků:

Začátek spolupráce:..... Ukončení spolupráce:.....
Jméno odborníka: .....
Odborné zaměření:.....
Cíl spolupráce:.....
Závěry ze spolupráce:.....
.....
.....

Začátek spolupráce:..... Ukončení spolupráce:.....
Jméno odborníka: .....
Odborné zaměření:.....
Cíl spolupráce:.....
Závěry ze spolupráce:.....
.....
.....

Začátek spolupráce:..... Ukončení spolupráce:.....
Jméno odborníka: .....
Odborné zaměření:.....
Cíl spolupráce:.....
Závěry ze spolupráce:.....
.....
.....

S podpůrným individuálním plánem byli seznámeni všichni pedagogičtí pracovníci (ev. školní psycholog), kteří se účastní vzdělávání a výchovy dítěte.

PŘÍLOHA Č.1 K PODPŮRNÉMU INDIVIDUÁLNÍMU PLÁNU DÍTĚTE FORMULACE ZAKÁZKY A CÍLE SPOLUPRÁCE

Jméno dítěte:.....

Jméno průvodce:.....

Datum:.....

Forma možné podpory dítěte a jeho rodiny v rámci terciárního externího týmu odborníků:

Formulace zakázky (po dohodě s dítětem):

Konkrétní cíl zakázky (pro práci s dítětem lze použít i pracovní list MŮJ CÍL):

Kroky k dosažení cíle:

1. krok:

2. krok:

3. krok:

4. krok:

5. krok:

(Jako pomůcku pro stanovení může průvodce využít POMOCNOU TABULKU PRO DEFINOVÁNÍ CÍLE POMOCÍ KOUČOVACÍ TECHNIKY SMART A KOLO ZMĚNY, která je součástí souboru předloh pro práci s dětmi v rámci pomáhajícího rozhovoru a jejich rodinami, resp. kopírovatelných předloh a vzorů záznamových archů.)

 Poznámka:

PŘÍLOHA Č. 2 K PODPŮRNÉMU INDIVIDUÁLNÍMU PLÁNU DÍTĚTE REFLEXE SPOLUPRÁCE S DÍTĚTEM A JEHO RODINOU

Jméno dítěte:.....

Jméno průvodce:.....

Datum:.....

Jak se daří navázání spolupráce s dítětem – vytvoření bezpečí, navázání vztahu, a pokud ano, v čem to je užitečné, pokud ne, co může být příčinou?

Jak se daří hledat potřeby a přání dítěte – pracuje se na konkrétní zakázce či více zakázkách, a pokud ano, v čem to je užitečné, pokud ne, co může být příčinou?

Daří se stanovovat konkrétní cíle, resp. „kroky k jejich dosažení“, pokud ano, bylo některých dosaženo, a pokud ne, co může být příčinou?

Daří se posilovat silné stránky a talenty dítěte, a pokud ano, v čem to je užitečné, pokud ne, co může být příčinou?

Daří se navázat spolupráci s rodinou dítěte, a pokud ano, v čem to je užitečné, pokud ne, co může být příčinou?

Byly využity služby některých odborníků z terciárního týmu, a pokud ano, v čem to bylo užitečné, ev. která očekávání od této intervence se nenaplnila?

Daří se navázat spolupráci s pedagogickými pracovníky, kteří se účastní výchovy a vzdělávání dítěte ve škole – pokud ano, v čem to bylo přínosné, ev. pokud ne, proč byla snaha neúspěšná?

Jaké metody a formy práce s dítětem byly využívány a v čem vidíte jejich přínos?

V čem shledáváte obecně vzájemnou spolupráci s dítětem přínosnou? Co se podařilo? Na čem by se ještě dalo pracovat? Co bylo největší výzvou a jak jste ji zvládli? Co by se dalo udělat lépe? Jaké zkušenosti ze spolupráce pro vás byly nejcennější?

Jaké máte další postřehy pro práci s dítětem, ev. jaký plán máte s dítětem do budoucna?

METODIKA PRO VYPRACOVÁNÍ PODPŮRNÉHO INDIVIDUÁLNÍHO PLÁNU DÍTĚTE

Podpůrný individuální plán dítěte (dále jen také plán) je formulář, který vede průvodce k monitorování a plánování spolupráce s dítětem s problémy v učení a chování nebo náročné životní situaci a jeho rodinou. Přílohy plánu pak průvodce směřují ke konkretizaci zakázky a stanovování cíle práce s dítětem vč. plánování jejich dosahování prostřednictvím dílčích kroků (**Příloha č. 1 – Formulace zakázky a cíle spolupráce**) a reflexe práce s dítětem (**Příloha č. 2 – Reflexe spolupráce práce s dítětem a jeho rodinou**).

Formulář Podpůrného individuálního plánu dítěte

Do formuláře plánu se zapisuje jméno dítě, jméno průvodce, začátek spolupráce (po ukončení i datum konce spolupráce) a dále varianta odpovídající způsobu, jakým se dítě ke společným setkáváním s průvodcem (do pomáhajícího rozhovoru) dostalo. V případě, že iniciativa nevyšla přímo od dítěte, zaznamená se i důvod doporučení dítěte školou nebo rodinou.

Dále se do formuláře plánu zaznamenává forma a průběh spolupráce s rodinou, případné skupinové intervence, forma možné podpory dítěte a jeho rodiny v rámci terciárního, resp. externího, týmu odborníků a realizovaná podpora terciárního týmu odborníků. S plánem by měli být seznámeni všichni pedagogičtí pracovníci (ev. školní psycholog), kteří se účastní vzdělávání a výchovy dítěte.

Práce s Přílohou č. 1 – Formulace zakázky a cíle spolupráce

Domluva konkrétní zakázky a cíle, ke kterému bude pomáhající rozhovor směřovat, vyplývá většinou až ze samotné práce s dítětem. Počítá se tedy s variantou, že dítě absolvuje setkávání s průvodcem na doporučení školy nebo rodiny, a bude nutné nejprve vytvořit bezpečný, důvěrný vztah a k formulaci zakázky, resp. cíle, dojde až v průběhu spolupráce. Pokud dítě pedagoga osloví samo, s konkrétním problémem, může být proces formulace zakázky a cíle rychlejší.

Obecně se zakázka pomáhajícího rozhovoru týká většinou následujících oblastí:

- rozvoj schopností a dovedností,
- dosažení změny v chování,
- zvládnutí náročné situace (smíření se s náročnou situací) nebo úkolu.

Mezi nejčastější cíle, které sleduje pomáhající rozhovor, patří **regulace emocí (vzteku, strachu, úzkosti), smíření se změnou nebo ztrátou, hledání identity, podpora sebeúcty (zvýšení sebevědomí, sebedůvěry), zlepšení vztahů se spolužáky či autoritami, zlepšení sebeorganizace atp.**

Na formulaci zakázky spolupracuje pomáhající průvodce s dítětem. Cíl by pak měl být formulován jako kýžený výsledek práce na zakázce. K cíli pak směřují jednotlivé dílčí kroky. V počátku lze zvolit pouze první krok, na dalších se pak bude pomáhající pracovník domlouvat s dítětem dále. Pro práci na zakázce a stanovení cíle s dítětem lze využít pracovní list **Můj cíl**, který je součástí souboru Pracovních listů pro děti. Průvodce může též využít **POMOCNOU TABULKU PRO DEFINOVÁNÍ CÍLE POMOCÍ KOUČOVACÍ TECHNIKY SMART A KOLO ZMĚNY**, která je součástí souboru předloh pro práci s dětmi v rámci pomáhajícího rozhovoru a jejich rodinami, resp. kopírovatelných předloh a vzorů záznamových archů. Pokud se během rozhovoru ukáže, že je třeba zakázku, cíl (nebo obojí) změnit (přeformulovat), pak je to samozřejmě možné.

Ukázka možné práce s přílohou:

Důvod doporučení dítěte pro setkávání s průvodcem a další podporu ze strany rodiny, školy (pokud nevyšla potřeba od dítěte):

Chlapec (9 let) s ADHD, s problémy v učení (dyslexie), problémy ve vztazích se spolužáky, problémy s respektováním autority.

Zakázka – téma pro společná setkávání průvodce s dítětem:

Formulace zakázky (po dohodě s dítětem): Chtěl bych více zapadnout mezi spolužáky ve třídě.

(Na základě rozhovoru s dítětem zjistí pomáhající pracovník, že problém vidí především v tom, že nedokáže ovládat vztek. Proto se dítě domnívá, že ho nemají spolužáci rádi a provokují ho.)

Cíl zakázky: Budu lépe zvládat vztek

(Dítě lze na cíl navést vhodnými otázkami, např. Co by se muselo změnit, abys více zapadl do třídního kolektivu? Co bys mohl změnit konkrétně ty? Formulaci cíle se nebojí pomáhající pracovník nechat více na dítěti – i poznání, že cíl není příliš dobře formulován, je pro dítě cenné.)

Kroky k dosažení cíle:

(Zde lze pracovat s pracovním listem MŮJ CÍL, kde si dítě volí jednotlivé „výškové tábory“ při zdolávání hory. Pomáhající pracovník se může ptát: Jaký první krok bys mohl/a udělat k dosažení cíle? Kdo nebo co by ti mohlo pomoci? Kdo podle tebe vztek zvládá dobře – kdo by ti mohl být ve zvládnutí vzorem?)

1. krok: Sledování situací, kdy mě ovládne (přemůže) vztek.
2. krok: Zjistit, jak to vztek dělá, že mě často přemůže.
3. krok: Hledám, co by mi mohlo pomoci vztek zvládat.

Práce s Přílohou č. 2 – Reflexe spolupráce s dítětem

Reflexe spolupráce s dítětem by měla být nedílnou součástí práce průvodce. Pro hodnocení jednotlivých setkání s dítětem lze využít PŘEHLED INTERVENČÍ a FORMULÁŘ ZÁZNAMU Z INTERVENČE, které jsou součástí souboru předloh pro práci s dětmi v rámci pomáhajícího rozhovoru a jejich rodinami, resp. kopírovatelných předloh a vzorů záznamových archů.

Příloha č. 2 pak slouží k celkové reflexi spolupráce s dítětem. Obsahuje několik otázek, prostřednictvím kterých lze dobře spolupráci zreflektovat a zhodnotit. Příloha se může stát jakýmsi podkladem nebo i vodítkem pro intervizi nebo supervizi práce s dítětem a jeho rodinou.